

Ročník 1990

Sbírka zákonů

ČESKÉ A SLOVENSKÉ FEDERATIVNÍ REPUBLIKY

ČESKÉ REPUBLIKY / SLOVENSKÉ REPUBLIKY

Částka 63

Vydána dne 17. září 1990

Cena Kčs 4,60

OBSAH:

374. V y h l á š k a Slovenského úradu bezpečnosti práce a Slovenského banského úradu o bezpečnosti práce a technických zariadení pri stavebných prácach
375. O z n á m e n i e Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky - hlavného hygienika Slovenskej republiky o vydaní výnosu, ktorým sa mení a dopĺňa úprava o hygienických zásadách pri práci s chemickými karcinogénmi
-

374

V Y H L Á Š K A

Slovenského úradu bezpečnosti práce a Slovenského banského úradu
zo 14. augusta 1990
o bezpečnosti práce a technických zariadení pri stavebných prácach

Slovenský úrad bezpečnosti práce podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce a Slovenský banský úrad podľa § 6 ods. 6 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe po prerokovaní s príslušnými odborovými orgánmi ustanovujú:

PRVÁ ČASŤ

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

§ 1

Rozsah platnosti

(1) Vyhláška ustanovuje požiadavky na zaistenie

bezpečnosti práce a technických zariadení (ďalej len „bezpečnosť práce“) pri príprave a vykonávaní stavebných, montážnych a udržiavacích prác a pri prácach s nimi súvisiacich (ďalej len „stavebné práce“).

(2) Vyhláška sa vzťahuje na právnické a fyzické osoby,¹⁾ ktoré vykonávajú stavebné práce (ďalej len „dodávateľ stavebných prác“), a ich pracovníkov.

(3) Vyhláška sa nevzťahuje na stavebné práce vykonávané pri banskej činnosti v podzemí a činnosti vykonávanej banským spôsobom v podzemí.²⁾

(4) Vyhláška sa nevzťahuje na zemné práce vykonávané s použitím strojov a výbušnín, ak sa na jednej lokalite premiestňuje viac ako 100 000 m³ horniny.³⁾

§ 2

Výklad pojmov

Na účely tejto vyhlášky sa rozumie

- a) bezpečnostným opatrením opatrenie, ktoré zabezpečuje organizačným alebo technickým spôsobom bezpečný výkon činnosti alebo bezpečnú prevádzku zariadení,
- b) dodávateľskou dokumentáciou dokumentácia vypracovaná dodávateľom stavebných prác v rámci prípravy výroby,
- c) horolezeckou (speleologickou) kvalifikáciou súbor vedomostí a zručností, ktoré umožňujú bezpečné používanie horolezeckej (speleologickej) techniky,
- d) horolezeckou (speleologickou) technikou praktické používanie vedomostí, zručností, technických prostriedkov a zariadení športového lezenia pre vykonávanie stavebných prác vo výškach a nad voľnou klenbou,
- e) inštruktorom horolezeckej (speleologickej) techniky pracovník oprávnený vykonávať školenie a overovanie vedomostí a zručností potrebných pre vykonávanie výškových prác pomocou horolezeckej (speleologickej) techniky,
- f) inštruktorom lešenárskej techniky pracovník oprávnený vykonávať školenie a overovanie vedomostí a zručností potrebných pre montáž a demontáž pomocných stavebných konštrukcií,
- g) inžinierskymi sieťami dopravné siete (cestné, železničné a vodné), rozvodné siete (vodovodné energetické a telekomunikačné), kanalizácie a ich zariadenia,
- h) nebezpečnou prácou činnosť, ktorá pri použití určených bezpečnostných opatrení predstavuje zvýšené úrazové riziko,
- i) nebezpečnou prekážkou prekážka, ktorá svojou polohou, pohybom alebo pôsobením ohrozuje bezpečný priebeh pracovnej činnosti alebo pohybu,
- j) nebezpečným prostredím a nebezpečným priestorom priestor so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku pracovného úrazu alebo poškodenia technického zariadenia (ochranné pásma rozvodových a dopravných sietí, staré uzatvorené priestory, prevádzky s výskytom škodlivín v prostredí a pod.),
- k) nebezpečným dosahom stroja maximálny dosah pracovného zariadenia stroja zväčšený o bezpečnostné pásmo v šírke 2 m,
- l) ohrozeným priestorom pracovný priestor so zvýšeným úrazovým rizikom vyvolaným umiestnením a činnosťou pracovníka, stroja alebo zariadenia, nebezpečenstvom pádu predmetov z výšky, zrútením konštrukcie a pod.,
- m) oboznámením pracovníkom podpísaný záznam o oboznámení s predpismi o bezpečnosti práce v rozsahu potrebnom na výkon jeho práce,
- n) prácou nad sebou práca, keď pracovník môže byť ohrozený pádom predmetov alebo materiálom z pracoviska nad ním,
- o) prácou pri sťažených podmienkach práca v stiesnených priestoroch, extrémnych klimatických alebo mikroklimatických podmienkach,
- p) stálym dozorom nepretržité sledovanie pracovnej činnosti pracovníkov a stavu pracoviska, pri ktorom sa pracovník určený organizáciou nesmie od pracovníkov vzdialiť a nesmie sa zamestnávať ničím iným ako dozorom,
- r) udržiavacími prácami práce na prevádzkových objektoch, budovách, konštrukciách a ich častiach, ktorými sa udržiavajú v prevádzkyschopnosti a bezpečnom stave,

¹⁾ Napr. zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, zákon č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach, zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov, § 3 ods.1 zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce.

²⁾ § 2 a 3 zákona SNR č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe. Vyhláška Slovenského banského úradu č. 21/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom v podzemí.

³⁾ § 3 písm. g) zákona SNR č. 51/1988 Zb. Vyhláška Slovenského banského úradu č. 29/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom na povrchu.

- s) zábranou přírodná alebo umelá prekážka, ktorá vymedzuje alebo delí priestor určený na pohyb osôb (vozidiel a pod.) alebo tomuto pohybu nežiadúcim smerom zabraňuje a to z bezpečnostných alebo prevádzkových dôvodov, pričom nemusí spĺňať požiadavky na zaťaženie ako zábradlie,
- t) zodpovedným pracovníkom pracovník poverený riadením práce na zverenom úseku s právomocou samostatne rozhodovať.

§ 3

Základné povinnosti dodávateľa stavebných prác

(1) Dodávateľ stavebných prác je povinný viesť evidenciu pracovníkov od ich nástupu do práce až do opustenia pracoviska.

(2) Dodávateľ stavebných prác je povinný vybaviť osoby, ktoré s jeho vedomím vstupujú na stavenisko (pracovisko), osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami zodpovedajúcimi ich ohrozeniu.

§ 4

Príprava stavieb

(1) Dodávateľ stavebných prác musí v rámci dodávateľskej dokumentácie vytvoriť podmienky na zaistenie bezpečnosti práce.

(2) Súčasťou dodávateľskej dokumentácie je technologický alebo pracovný postup, ktorý musí byť k dispozícii na stavbe.

(3) Technologický postup musí riešiť

- a) nadväznosť a súbeh jednotlivých pracovných operácií,
- b) pracovný postup pre danú pracovnú činnosť,
- c) použitie strojov, zariadení a špeciálnych pracovných prostriedkov, pomôcok a pod.,
- d) druhy a typy pomocných stavebných konštrukcií (lešení, podperných konštrukcií, plošín a pod.),
- e) spôsob dopravy (zvislej i vodorovnej) materiálov vrátane komunikácií a skladovacích plôch,
- f) technické a organizačné opatrenia na zaistenie bezpečnosti pracovníkov, pracoviska a okolia,
- g) opatrenia na zabezpečenie staveniska (pracoviska) v čase, keď sa na ňom nepracuje,
- h) opatrenia pri stavebných prácach pri mimoriadnych podmienkach.

(4) Pracovný postup musí obsahovať požiadavky na vykonanie stavebných prác pri dodržaní zásad bezpečnosti práce.

(5) Ak v typových podkladoch nie sú na vykonanie stavebných prác určené spôsoby zaistenia bezpečnosti práce, musia sa určiť v dodávateľskej dokumentácii.

(6) Dodávateľská dokumentácia musí obsahovať aj opatrenia pre prípad ohrozenia prírodnými živlami (záplavy, zosuvy pôdy a pod.), ďalej opatrenia pri stavebných prácach za prevádzky a súbehu prác niekoľkých dodávateľov, ako aj opatrenia pri postupnom odovzdávaní stavieb a objektov do prevádzky a užívania.

(7) Dodávateľská dokumentácia nemusí obsahovať opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce v rozsahu podľa odsekov 1 až 4, ak ide o stavebné práce malého rozsahu (jednoduché a drobné stavby, jednoduché stavebné úpravy a udržiavacie práce) alebo ide o stavebné práce, ktorých bezpečné vykonávanie je upravené technickými normami.⁴⁾ Zodpovedný pracovník určí v týchto prípadoch nevyhnutné opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce pred začatím jednotlivých prác (skládka, rozmiestnenie a použitie strojov a zariadení, pracovné postupy a pod.) a urobí o tom záznam v stavebnom denníku.

(8) Pracovníci musia byť oboznámení s dodávateľskou dokumentáciou v rozsahu, ktorý sa ich týka.

§ 5

Povinnosti pri odovzdávaní staveniska (pracoviska)

(1) Vzájomné vzťahy, záväzky a povinnosti v oblasti bezpečnosti práce sa musia medzi účastníkmi výstavby dohodnúť vopred a musia byť obsiahnuté v zápise o odovzdaní staveniska (pracoviska), ak nie sú obsiahnuté v hospodárskej zmluve. Rovnako sa postupuje pri súbehu stavebných prác s prácami počas prevádzky.

(2) Dodávateľ stavebných prác je povinný oboznámiť ostatných dodávateľov s požiadavkami bezpečnosti práce obsiahnutými v projekte stavby a v dodávateľskej dokumentácii.

(3) Pri stavebných prácach počas prevádzky je prevádzkovateľ povinný oboznámiť pracovníkov dodávateľa stavebných prác so zásadami bezpečného správania sa na danom pracovisku a s možnými miestami a zdrojmi ohrozenia. Rovnako je dodávateľ stavebných prác povinný oboznámiť určených pracovníkov prevádzkovateľa s rizikami stavebných prác.

⁴⁾ Napr. ČSN 73 3050 Zemné práce. Všeobecné ustanovenia, ČSN 73 8101 Lešenie. Spoločné ustanovenia.

§ 6

Prerušenie stavebných prác

(1) Pracovník, ktorý spozoruje nebezpečenstvo, ktoré by mohlo ohroziť zdravie alebo životy osôb alebo spôsobiť prevádzkovú nehodu (haváriu) alebo poruchu technického zariadenia, prípadne príznaky takéhoto nebezpečenstva, je povinný, ak nemôže nebezpečenstvo odstrániť sám, prerušiť prácu a oznámiť to ihneď zodpovednému pracovníkovi a podľa možnosti upozorniť všetky osoby, ktoré by mohlo toto nebezpečenstvo ohroziť. Obdobne pracovník postupuje pri podozrení, že osoba, ktorá sa nachádza na pracovisku, je pod vplyvom alkoholu alebo iných omamných látok.

(2) Práce sa musia prerušiť pri ohrození pracovníkov, stavby (jej časti) alebo okolia vplyvom zhoršených poveternostných podmienok, nevyhovujúceho technického stavu konštrukcie, stroja alebo zariadenia, prírodných živlov, prípadne iných nepredvídaných okolností. Dôvody na prerušenie práce posúdi a o prerušení práce rozhodne zodpovedný pracovník dodávateľa stavebných prác. Práce sa musia prerušiť tiež za podmienok určených osobitnými predpismi.⁵⁾

(3) Pri prerušení práce treba vykonať nevyhnutné opatrenia na ochranu života, zdravia a majetku a musí sa o tom vyhotoviť zápis. V práci možno opätovne pokračovať až na pokyn zodpovedného pracovníka.

DRUHÁ ČASŤ**STAVEBNÉ PRÁCE****V MIMORIADNYCH PODMIENKACH**

§ 7

Základné ustanovenia

(1) Za stavebné práce v mimoriadnych podmienkach sa považujú práce počas prevádzky, práce v sťažovaných podmienkach a práce v nebezpečnom prostredí a nebezpečnom priestore.

(2) Pre vykonávanie stavebných prác v mimoriadnych podmienkach sa musia v projekte stavby určiť zásady technických, organizačných a prípadne ďalších opatrení na zaistenie bezpečnosti práce.

(3) Ak nastanú počas stavebných prác mimoriadne podmienky, určí dodávateľ stavebných prác, prípadne v spolupráci s projektantom potrebné opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce. S určenými opatreniami musí dodávateľ stavebných prác oboznámiť pracovníkov, ktorých sa tieto opatrenia týkajú.

§ 8

Stavebné práce v nebezpečnom prostredí a v nebezpečnom priestore

(1) Pri vykonávaní stavebných prác v nebezpečnom prostredí a v nebezpečnom priestore je investor povinný zabezpečiť pre pracovníkov dodávateľa stavebných prác ďalšie osobné ochranné pracovné prostriedky a zariadenia u dodávateľa stavebných prác neobvyklé.

(2) Zaistenie bezpečnosti práce v ochranných pásmach⁶⁾ inžinierskych sietí a v iných nebezpečných priestoroch sa musí vykonať vopred na základe písomnej dohody s vlastníkmi, správcami alebo prevádzkovateľmi týchto sietí, ak osobitný predpis neurčí inak.⁶⁾

(3) Akékoľvek poškodenie inžinierskych sietí sa musí ihneď ohlásiť ich prevádzkovateľovi a dodávateľ stavebných prác musí vykonať opatrenia na zamedzenie vstupu nepovolánym osobám do ohrozeného priestoru do odstránenia zdroja nebezpečenstva, ak osobitný predpis neurčí inak.⁶⁾

(4) Pre stavebné práce v blízkosti zariadení pod napätím sa musia vykonať opatrenia proti dotyku alebo proti priblíženiu k častiam pod napätím.⁷⁾

(5) Pracovník nesmie pracovať osamotene na pracoviskách, kde nie je v dohľade ďalší pracovník alebo možnosť dovolania ďalšieho pracovníka, ktorý v prípade nehody poskytne alebo privolá pomoc, alebo ak nie je zabezpečená možnosť inej kontroly alebo spojenia

⁵⁾ § 285 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka.

⁶⁾ Napr. § 24 zákona č. 67/1960 Zb. o výrobe, rozvode a využití vykurovacích plynov (plynárenský zákon) v znení neskorších predpisov, § 31 až 35 vyhlášky Federálneho ministerstva palív a energetiky č. 175/1975 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia plynárenského zákona, v znení vyhlášky č. 18/1986 Zb., § 30 zákona č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvode a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon), oddiel II vládneho nariadenia č. 80/1957 Zb., ktorým sa vykonáva zákon č. 79/1957 Zb. o výrobe, rozvode a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon), v znení neskorších predpisov, § 12 a 13 zákona č. 51/1964 Zb. o dráhach v znení zákona č. 104/1974 Zb., § 9 a 10 vyhlášky Ministerstva dopravy č. 52/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o dráhach, v znení neskorších predpisov, § 22 zákona č. 89/1987 Zb. o výrobe, rozvode a spotrebe tepla v znení neskorších predpisov, § 9 až 11 zákona č. 110/1964 Zb. o telekomunikáciách, § 10 a 11 vyhlášky Ústrednej správy spojov č. 111/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o telekomunikáciách, v znení neskorších predpisov.

⁷⁾ ČSN 34 3100 Bezpečnostné predpisy pre obsluhu a prácu na elektrických zariadeniach.

ČSN 34 3108 Bezpečnostné predpisy o zaobchádzaní s elektrickým zariadením pracovníkmi oboznámenými.

(ďalej len „odfahľé pracovisko“) a v miestach s nebezpečenstvom výbuchu, zasypania, otrávenia, utopenia, pádu z výšky a v ďalších prípadoch, ktoré určí zodpovedný pracovník.

(6) Vstup do šacht, studní, vrtov, žúmp, kanálov, nádrží alebo iných uzavretých priestorov je zakázaný, ak výskyt zdraviu škodlivých a výbušných látok presahuje prípustnú koncentráciu.⁸⁾ Prípadný výskyt musí byť pomocou technických zariadení a opatrení znížený a musí sa zabezpečiť signalizačné zariadenie a záchranné prostriedky. Do uzavretých priestorov sa musí zabezpečiť dostatočný prívod vzduchu.

TRETIA ČASŤ

SPÔSOBILOSŤ PRACOVNÍKOV A ICH VYBAVENIE

§ 9

Povinnosti dodávateľov stavebných prác

(1) Dodávateľ stavebných prác je povinný pracovníkov, ktorí stavebné práce projektujú, riadia, vykonávajú a kontrolujú, vyškoliť z predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,⁹⁾ prípadne prakticky zaučiť, a to v rozsahu potrebnom na výkon ich práce a overovať ich znalosti najmenej raz za 3 roky, ak osobitný predpis¹⁰⁾ alebo táto vyhláška neurčí inak.

(2) Dodávateľ stavebných prác je povinný zabezpečiť školenie a zaučenie pracovníkov a overovať ich znalosti z predpisov uvedených v odseku 1 najmenej raz za 12 mesiacov, ak vykonávajú alebo riadia stavebné práce

- a) vo výškach nad 1,5 m, ak nemôžu pracovať z pevných a bezpečných pracovných podláh,
- b) na pohyblivých pracovných plošinách,

- c) na rebríkoch vo výške nad 5 m,
- d) pomocou horolezeckej (speleologickej) techniky,
- e) vo výškach pri montáži a demontáži pomocných konštrukcií.

(3) Školenie, zaučenie a overovanie znalostí pracovníkov, ktorí vykonávajú alebo riadia stavebné práce uvedené v odseku 2 písm. d), môžu vykonávať len inštruktori horolezeckej (speleologickej) techniky a práce uvedené v odseku 2 písm. e) len inštruktori lešenárskej techniky.

(4) Stavebné práce, na ktoré treba odbornú spôsobilosť,¹¹⁾ sa môžu vykonávať len po jej získaní.

(5) Dodávateľ stavebných prác nesmie poveriť pracovníkov vykonávaním stavebných prác, ak nespĺňajú požiadavky odbornej a zdravotnej spôsobilosti.¹²⁾

(6) Dodávateľ stavebných prác je povinný viesť evidenciu o školeniach, zaučeníach, skúškach a o odbornej a zdravotnej spôsobilosti pracovníkov.

(7) Dodávateľ stavebných prác je povinný vybaviť

- a) pracovníkov vhodným náradím a ostatnými pomôckami a osobnými pracovnými prostriedkami potrebnými na bezpečný výkon práce, ako aj dokumentáciou, návodmi a pravidlami,
- b) pracovníkov poverených riadením a kontrolou stavebných prác právnymi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti technických zariadení v rozsahu potrebnom na výkon ich práce.

§ 10

Povinnosti pracovníkov

(1) Pracovníci sú pri vykonávaní stavebných prác povinní¹³⁾

⁸⁾ Úprava Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky zo 14. 2. 1978 č. Z-1629/1978-B/3-06 o hygienických požiadavkách na pracovné prostredie [záväzné opatrenie č. 7/1978 Vestníka Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky (reg. v číastke 20/1978 Zb.) v znení úpravy Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 29. novembra 1984 č. Z-9021/1984-B/2-06 (reg. v číastke 24/1985 Zb.)].

⁹⁾ § 273 Zákonníka práce.

¹⁰⁾ Napr. vyhláška Slovenského banského úradu č. 104/1989 Zb. o overovaní odbornej spôsobilosti, ČSN 27 7012 Lopatové rýpadlá a nakladače. Prevádzka, údržba a opravy.

¹¹⁾ Napr. ČSN 27 0143 Zdvíhacie zariadenia. Prevádzka, údržba a opravy.

¹²⁾ Úprava Federálneho ministerstva dopravy č. 5095/1985 - ÚÚŽZ z 20. júna 1985, ktorou sa vydávajú smernice o zdravotnej spôsobilosti pracovníkov na železniciach (reg. v číastke 16/1985 Zb.).
Smernice Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 15. mája 1970 č. Z-7709/1970-B/1 o posudzovaní zdravotnej spôsobilosti na prácu [záväzné opatrenia č. 17/1970, Vestníka MZd SSR (reg. v číastke 24/1970 Zb.) v znení Smerníc Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 15. decembra 1971 č. Z-10839/1971-B/1 (reg. v číastke 13/1972 Zb.)].

¹³⁾ § 135 Zákonníka práce.

- a) dodržiavať technologické alebo pracovné postupy, návody, pravidlá a pokyny,
- b) obsluhovať len tie stroje a zariadenia a používať náradie a pômcky, ktoré im boli na výkon práce určené,
- c) dodržiavať bezpečnostné označenia, výstražné signály a upozornenia a tiež pokyny pracovníkov určených na stráženie ohrozeného priestoru,
- d) vykonávať prácu na určenom pracovisku; z pracoviska sa nesmú vzdialiť bez súhlasu zodpovedného pracovníka okrem naliehavých dôvodov (nevoľnosť, náhle ochorenie, úraz a pod.), takýto odchod sú povinní čo najskôr vhodným spôsobom ohlásiť zodpovednému pracovníkovi,
- e) nemeniť bez súhlasu zodpovedného pracovníka nič na prevádzkových, bezpečnostných a požiar-nych zariadeniach.

(2) Pri zmene podmienok (geologických, hydrogeologických, poveternostných a pod.), ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť bezpečnosť práce počas stavebných prác, sú zodpovední pracovníci povinní vykonať potrebné zmeny technologických alebo pracovných postupov a oboznámiť s nimi príslušných pracovníkov.

ŠTVRTÁ ČASŤ

STAVENISKO

§ 11

Vymedzenie a príprava staveniska

(1) Pri vymedzení staveniska sa musí prihliadať na doterajšie príslušné priestory a komunikácie s cieľom čo najmenej narušiť tieto priestory, komunikácie a celkovú prevádzku. Komunikácie musia byť riadne vyznačené a osvetlené.

(2) Stavenisko v zastavanom území obce alebo mieste výkonu stavby musí byť oplotené do výšky najmenej 1,8 m. Pri líniových stavbách alebo staveniskách, na ktorých sa vykonávajú krátkodobé práce, postačí ohradenie dvojtyčovým zábradlím do výšky 1,1 m alebo iným vhodným opatrením.

(3) Pri prácach vykonávaných na verejných komunikáciách, ktoré z prevádzkových dôvodov alebo technologických dôvodov nemožno ohradiť, musí sa

zaistiť bezpečnosť prevádzky alebo osôb iným spôsobom napr. riadením prevádzky alebo strážením.

(4) Stavenisko (pracovisko), na ktorom sa pracuje iba z lešenia, debnenia, pracovných plošín alebo s osobným zabezpečením proti pádu z výšky, sa musí vymedziť alebo zabezpečiť podľa § 52.

(5) Oplotenie alebo ohradenie zasahujúce do verejných komunikácií musí byť v noci a pri zníženej viditeľnosti opatrené výstražným červeným svetlom v čele prekážky a ďalej vo vzdialenosti minimálne každých 50 m.

(6) Stavenisko mimo zastavaného územia obce nemusí byť oplotené alebo ohradené, ak je vzdialené od verejnej komunikácie viac ako 30 m.

(7) Stavenisko mimo zastavaného územia, kde sa nepredpokladá verejný prístup (pole a pod.), sa nemusí oplotiť alebo ohradiť, ak je s užívateľmi pozemkov dohodnuté, akým spôsobom bude vykonané po obvode staveniska upozornenie na nebezpečenstvo. Možné zdroje nebezpečenstva (otvory, jamy, nestabilné konštrukcie a stavebné dielce, stroje a pod.) musí dodávateľ stavebných prác vhodným spôsobom zabezpečiť.

(8) Všetky vstupy na stavenisko, montážne priestory a prístupové cesty, ktoré k nim vedú, sa musia označiť bezpečnostnými značkami a tabuľkami¹⁴⁾ so zákazom vstupu na stavenisko nepovolaným osobám. Oplotenie staveniska musí mať uzamykateľné vstupy a výstupy.

(9) Na staveniskách, kde pracujú aj zahraniční pracovníci, sa musia pre výstražné alebo nariaďujúce bezpečnostné oznámenia používať vhodné značky a symboly.

(10) Prístupové komunikácie, pracovné plochy a pod. sa musia po celý čas výstavby na stavenisku udržiavať v bezpečnom stave.

(11) Pri stavebných prácach za zníženej viditeľnosti sa musí zabezpečiť dostatočné osvetlenie.¹⁵⁾

§ 12

Vnútrostaveniskové komunikácie

(1) Pred začatím staveniskovej dopravy a pri jej podstatnej zmene sa musia skontrolovať prejazdne profily komunikácií a prevádzkové podmienky. Nevyhovujúce komunikácie sa musia upraviť.¹⁶⁾

¹⁴⁾ Napr. ČSN 01 8010 Bezpečnostné farby a značky. Všeobecné ustanovenia, ČSN 01 8012 Bezpečnostné značky a tabuľky, ČSN 01 8020 Dopravné značky na pozemných komunikáciách.

¹⁵⁾ Napr. ČSN 36 0450 Umelé osvetlenie vnútorných priestorov, ČSN 36 0451 Umelé osvetlenie priemyslových priestorov.

¹⁶⁾ Vyhláška Slovenského úradu bezpečnosti práce č. 71/1980 Zb. o bezpečnosti práce a technických zariadení pri prevádzke cestných vozidiel.

(2) Je zakázaná jazda vozidla pod podjazdom alebo inou pevnou prekážkou, ak výška vozidla vrátane jeho nákladu nie je nižšia od podjazdu alebo prekážky najmenej o 0,3 m. Podjazdy, ktoré majú svetlú výšku nižšiu ako 4,3 m, musia byť označené ako na verejných komunikáciách.

(3) Minimálna šírka komunikácie na chôdzu na stavenisku musí byť 0,75 m, pri obojsmernej prevádzke šírka 1,5 m. Komunikácie na chôdzu s väčším sklonom ako 1: 3 musia mať aspoň na jednej strane jednotyčové zábradlie vysoké 1,1 m.

(4) Podchodové výšky musia byť minimálne 2,1 m, výnimočne možno túto výšku znížiť na 1,8 m, pričom sa musia vykonať potrebné bezpečnostné opatrenia napr. vyznačením alebo náterom.

(5) Prekážky na komunikáciách ovplyvňujúce bezpečný prejazd, ako aj zákaz vjazdu a koniec cesty sa musí označiť bezpečnostnými značkami a tabuľkami.¹⁷⁾

(6) Prekážky vyššie ako 0,1 m, napr. koľajnice, rúrky alebo hadice na komunikáciách, ktorými prechádzajú osoby alebo ktoré slúžia doprave, musia byť vybavené priechodmi a prejazdami zodpovedajúcej únosnosti.

(7) Na komunikáciách, kde hrozí zvýšené nebezpečenstvo pádu osôb, vybehnutie alebo zbehnutie vozidla alebo mechanizačných prostriedkov, sa musia vykonať bezpečnostné opatrenia napr. ohradenie alebo zvodidlá; to sa týka aj koncov komunikácií a zakázaných vjazdov.

§ 13

Zabezpečenie otvorov a jám

(1) Všetky otvory a jamy na staveniskách (pracoviskách) alebo komunikáciách, kde hrozí nebezpečenstvo pádu osôb, musia byť zakryté alebo ohradené.

(2) Zakrytie súvislým poklopom sa musí vykonať tak, aby ho nebolo možné pri prevádzke odstrániť alebo poškodiť. Poklop musí mať únosnosť zodpovedajúcu predpokladanej prevádzke.

(3) Nezakrývajú sa len tie otvory a jamy, v ktorých sa pracuje. Ak sa zdržujú v bezprostrednej blízkosti ďalší pracovníci, musia sa otvory a jamy ohradiť alebo strážiť.

(4) Jamy na vápno a podobné látky sa musia vždy ohradiť pevným dvojtyčovým zábradlím vysokým 1,1 m.

§ 14

Vertikálne komunikácie

(1) Plochy všetkých schodísk a šikmých rámp¹⁸⁾ musia mať nešmykľavý povrch.

(2) Rebrík¹⁹⁾ možno používať len na krátkodobé fyzicky nenáročné práce pri použití jednoduchého náradia. Pri vystupovaní alebo zostupovaní musí byť pracovník otočený tvárou k rebríku a musí mať možnosť pridržať sa ho oboma rukami.

(3) Po rebríku sa nesmie vynášať alebo znášať bremeno ťažšie ako 20 kg. Na rebríkoch je zakázané pracovať nad sebou. Vystupovať a zostupovať po rebríku súčasne viacerými pracovníkmi je zakázané.

(4) Na rebríkoch sa nesmú vykonávať práce, pri ktorých sa používajú pneumatické nástroje, vstreľovacie prístroje, reťazové píly a iné nebezpečné nástroje.

(5) Je zakázané používať rebrík ako priechodový mostík.

(6) Najvyššia povolená dĺžka prenosných drevených rebríkov je 8 m. Ak sa má rebrík nadstaviť, musia sa obe časti bezpečne spojiť. V mieste spojenia sa nesmie meniť sklon rebríka ani vzdialenosť medzi priečkami.

(7) Rebríky používané na výstup musia presahovať výstupnú plošinu o 1,1 m. Presah rebríka sa môže nahradiť pevnými drážkami alebo inou pevnou časťou konštrukcie, za ktorú sa možno spoľahlivo zachytiť. Na zabezpečenie stability musí byť rebrík zabezpečený proti posunutiu, bočnému vychýleniu, prevráteniu alebo rozovretiu. Sklon jednoduchého rebríka nesmie byť menší ako 1 : 2,5.

(8) Za priečkami musí byť voľný priestor najmenej 0,18 m; pri päte rebríka zo strany prístupu treba ponechať voľný priestor najmenej 0,6 m.

(9) Na výstup a zostup medzi podlahami lešenia možno použiť aj drevené zbíjané rebríky s najväčšou dĺžkou 3,5 m s priečkami vsadenými do zdvojených postranníc, technicky dokumentované typovým výkresom a výpočtom.

¹⁷⁾ Vyhláška Federálneho ministerstva vnútra č. 99/1989 Zb. o pravidlách cestnej premávky na pozemných komunikáciách (pravidlá cestnej premávky) v znení vyhlášky č. 24/1990 Zb. ČSN 01 8012, ČSN 01 8020.

¹⁸⁾ ČSN 73 4130 Schodiská a šikmé rampy. Základné ustanovenia.

¹⁹⁾ Napr. ČSN 38 9805 Vysúvacie rebríky, ČSN 38 9815 Prívesné rebríky, ČSN 49 3830 Dvojité rebríky, ČSN 74 3282 Ocelové rebríky. Základné ustanovenia.

(10) Povrazové rebríky možno použiť len na výstup a zostup pracovníkov.

(11) Na rebríku možno pracovať len v bezpečnej vzdialenosti od horného konca rebríka, pri jednoduchom rebríku vo vzdialenosti chodidiel najviac 0,8 m; pri dvojitom rebríku najviac o 0,5 m od konca rebríka. Pri práci na rebríku musí pracovník, keď je chodidlami vo výške väčšej ako 5 m, používať osobné ochranné zabezpečenie proti pádu.

(12) Vizualné prehliadky rebríkov sa musia vykonať pri výdaji zo skladu alebo pri prijíme do skladu a pred každým použitím. Podľa požiadaviek technických noriem dodávateľ stavebných prác je povinný pravidelne vykonávať skúšky stability a pevnosti rebríkov najmenej raz ročne. Poškodené rebríky a tie, ktoré nevyhovujú skúškam, sa nesmú používať.

(13) Pojazdné rebríky sa musia pred použitím stabilizovať oporami na dostatočne únosnom podklade.

Skladovanie

§ 15

Základné ustanovenia

(1) Pri skladovaní materiálov sa musí zaistiť ich bezpečný prísun a odber v súlade s postupom stavebných prác.

(2) Zariadenie skládok a oporné konštrukcie sa musia riešiť tak, aby umožňovali skladovanie, odoberanie alebo dopĺňanie dielcov a prvkov v súlade s požiadavkami výrobcu bez nebezpečenstva ich poškodenia.

(3) Skládky, skladištia a jednotlivé miesta na uskladnenie materiálu sa nesmú umiestňovať v priestoroch trvale ohrozovaných dopravou bremien, prácou vo výške, na komunikáciách, kde by prekážali prevádzke motorových a iných vozidiel, prípadne používaniu komunikácií osobami, ak nie je v dokumentácii stavieb určené inak. Umiestnenie skládok a skladiškov v ochranných pásmach sa musí riešiť podľa osobitných predpisov.²⁰⁾

(4) Skladovací priestor musí mať výšku zodpovedajúcu spôsobu skladovania a používania mechanizácie. Skladovací priestor, v ktorom sa pracovníci pohybujú, musí mať výšku najmenej 2,1 m.

(5) Skladovacie plochy musia byť urovnané, odvodnené, spevnené a označené bezpečnostnými tabuľkami zakazujúcimi vstup nepovolánym osobám.

(6) Rozmiestnenie skladovaných materiálov, šírka

a únosnosť komunikácií musia zodpovedať používanej mechanizácii.

(7) Pracovníci, ktorí pracujú v priestoroch skladov, musia byť oboznámení s rozdelením skladovacích priestorov pre jednotlivé druhy materiálov a s podmienkami bezpečnej prevádzky.

(8) Skladovaný materiál musí byť uložený tak, aby bola po celý čas skladovania zabezpečená jeho stabilita podložkami, zarážkami, oporami, stojanmi, klinmi, previazaním a pod. a aby nedošlo k jeho znehodnoteniu.

(9) Konštrukčné prvky, ktoré na seba pri skladovaní tesne priliehajú a nemajú časti, ktoré by umožnili bezpečné uchopenie v okách alebo držadlách a pod., musia byť vždy uložené na podkladoch. Je zakázané ako podklady používať guľatinu alebo vrstvené podklady.

(10) Dielce možno skladovať len podľa podmienok určených výrobcom alebo v takej polohe, v ktorej budú zabudované.

(11) Dielce ľahko poškoditeľné pri manipulácii a dielce na letmú montáž sa odoberajú priamo z dopravných prostriedkov. Zriaďovanie medziskládok je dovolené v technologicky zdôvodnených prípadoch, pričom uskladnené dielce, ktorých statické vlastnosti sa môžu znížiť poveternostnými vplyvmi, musia sa vhodne chrániť.

(12) Miesta určené na odber dielcov z dopravných prostriedkov musia mať rovný a dostatočne únosný povrch a ich spojenie s príjazdovými komunikáciami musí zaisťovať bezpečný najazd a zjazd.

§ 16

Spôsoby skladovania

(1) Sypký materiál sa môže voľne ukladať plno-mechanizovaným spôsobom do akejkoľvek výšky za predpokladu, že aj jeho odoberanie sa bude uskutočňovať mechanickým spôsobom. Pri odoberaní materiálu sa musí zamedziť vytváraniu previsov. Ak sa vytvorí stena, musí sa odoberanie upraviť tak, aby výška steny nepresiahla 9/10 dovoleného dosahu nakladacieho stroja.

(2) Pri ručnom ukladaní sa môžu sypké materiály navýšiť len do výšky 2 m. Pri ručnom odbere alebo odbere mechanickou lopatou z hromád vyšších ako 2 m musí sa miesto odberu upraviť tak, aby nevznikali previsy a výška steny nepresiahla 1,5 m.

²⁰⁾ Napr. zákon č. 79/1957 Zb.

(3) Na skládke sypkých materiálov so spodným odoberaním sa pracovníci nesmú zdržiavať v nebezpečnej blízkosti odberného miesta.

(4) Vrecia so sypkým materiálom sa môžu ručne ukladať do výšky 1,5 m, pri mechanizovanom ukladaní do výšky 3 m. Okraje hromád sa musia zabezpečiť pomocným zariadením (oporou, stenou a pod.) alebo sa musia vrecia uložiť v bezpečnom sklone a väzbe, aby nedošlo k ich zosunutiu.

(5) Tekuté látky uskladnené v uzavretých nádobách sa musia uložiť tak, aby plniaci (vyprázdňovací) otvor bol vždy hore. Otvorené nádrže sa musia zabezpečiť proti pádu osôb do nich. Sudy, barely a podobné nádoby sa skladujú stojato len v jednej vrstve. Ležato sa môžu skladovať vo viacerých vrstvách za predpokladu, že jednotlivé vrstvy budú vzájomne stabilizované prekladmi, prípadne budú uložené v konštrukcii zabezpečujúcej ich stabilitu.

(6) Kusový materiál pravidelných tvarov sa môže skladovať ručne len do výšky 2 m pri zabezpečení stability (previazaním a pod.). Kusový materiál nepravidelných tvarov (lomový kameň, nepravidelné tvarovky a pod.) sa môže v pevnej hranici ukladať ručne len do výšky 1,5 m.

(7) Tabuľové sklo sa musí skladovať stojato v rámoch s mäkkými podložkami.

(8) Krehký materiál (umývadlá, záchodové misy a pod.) možno ručne skladovať len v jednej vrstve alebo v nosných rámoch do výšky 1,5 m.

(9) Kyseliny a iné nebezpečné látky sa musia skladovať v obaloch s označením druhu látky. Bezpečný spôsob skladovania určí dodávateľ stavebných prác podľa druhu obalu.

(10) Oblé predmety (plechovky a pod.) pri zabezpečení stability sa môžu ručne ukladať na seba do výšky 2 m. Rúry, trubky a guľatina sa musia zabezpečiť proti rozvaleniu.

(11) Prvky a dielce pravidelných tvarov pri ukladaní alebo odoberaní mechanizovanými prostriedkami možno skladovať až do výšky 4 m, ak výrobca alebo osobitný predpis neurčí inak a ak sú v mieste skladovacej plochy dodržané požiadavky na dostatočnú únosnosť podlažia, bezpečnú manipuláciu a dostatočnú svetlú výšku.

(12) Sklady horľavých materiálov nesmú byť umiestnené bližšie ako 60 m od miesta nasávania vzduchu do podzemnej stavby alebo podzemného banského diela.

(13) Upínanie a odopínanie dielcov sa musí vykonávať zo zeme alebo z bezpečných plošín alebo podláh tak, aby sa neupínali alebo neodopínali vo väčšej pracovnej výške ako 1,5 m. Upínanie a odopínanie dielcov pri použití rebríkov dodávateľ stavebných prác podrobne upraví v technologickom alebo pracovnom postupe.

(14) Poškodené, prípadne kazové dielce a materiál sa musia výrazne označiť a osobitne uložiť. Dodávateľ stavebných prác určí spôsob ich skladovania a manipulácie.

(15) Materiál uložený pozdĺž koľajníc sa musí uložiť a zabezpečiť tak, aby bol zachovaný prejazdny profil a voľný priechodný priestor pozdĺž koľajníc.

PIATA ČASŤ

ZEMNÉ PRÁCE

§ 17

Prieskum staveniska

(1) Prieskum staveniska sa musí riešiť v rámci projektu stavby.²¹⁾

(2) Na základe výsledku geologického prieskumu a prieskumu prekážok na stavbe je projektant zemných prác povinný určiť triedu hornín a v spolupráci s dodávateľom stavebných prác určiť ďalšie opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce.

(3) Prieskum prírodných podmienok sa nevyžaduje pre zemné práce do objemu 100 m³ výkopu a do hĺbky maximálne 2 m a pri opravách podzemných vedení, ak sú známe geologické a hydrogeologické pomery a fyzikálno-mechanické vlastnosti zemín z predchádzajúcich zemných prác.

(4) Pred začatím zemných prác musí dodávateľ stavebných prác overiť na stavenisku (pracovisku) inžinierske siete, podzemné priestory, presakovanie alebo výron škodlivých látok a v spolupráci s projektantom určiť opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce.

§ 18

Vyznačenie inžinierskych sietí

(1) Pri projektovaní zemných prác je investor povinný zistiť všetky inžinierske siete a iné prekážky (podzemné priestory, staré banské diela a pod.) z hla-

²¹⁾ Vyhláška Štátnej komisie pre vedeckotechnický a investičný rozvoj č. 43/1990 Zb. o projektovej príprave stavieb.

diska ich smerového a hĺbkového uloženia. Projekt stavby musí obsahovať vyznačenie všetkých inžinierskych sietí a iných prekážok pod zemou, na povrchu a nad zemou. Vyznačenie sietí v projekte stavby musia overiť a potvrdiť ich prevádzkovatelia.

(2) Pred odovzdaním staveniska investor písomne odovzdá a dodávateľ stavebných prác prevezme vyznačenie inžinierskych sietí a iných prekážok. V prípade, že neboli zistené žiadne inžinierske siete alebo iné prekážky, investor to potvrdí dodávateľovi stavebných prác.

(3) Pred začatím zemných prác musí zodpovedný pracovník zabezpečiť v teréne vyznačenie trasy podzemných vedení inžinierskych sietí a iných prekážok. Pracovníci, ktorí budú vykonávať zemné práce, musia byť oboznámení s druhom inžinierskych sietí, ich trasami a hĺbkou uloženia a ich ochrannými pásmami. Toto platí aj pre trasy inžinierskych sietí v blízkosti staveniska, ktoré by mohli byť stavebnou činnosťou narušené.

(4) Pri odstraňovaní porúch, pri haváriách, pri jednoduchých ručných prácach, pri ktorých sa nespracúva výkresová časť projektovej dokumentácie, spôsob zabezpečenia inžinierskych sietí a bezpečnosť práce určí zodpovedný pracovník dodávateľa stavebných prác.

§ 19

Zabezpečenie výkopových prác

(1) Výkopy²²⁾ v obývanom území na verejných priestranstvách a v uzavretých objektoch, kde sa súčasne vykonávajú aj iné práce, musia byť zakryté alebo na okraji, kde hrozí nebezpečenstvo pádu do výkopu, musia byť zabezpečené. Ak je zabezpečenie vo väčšej vzdialenosti ako 1,5 m od hrany výkopu, za vyhovujúcu zábranu sa považuje jednotýčové zábradlie vysoké 1,1 m, nápadná prekážka najmenej 0,6 m vysoká alebo materiál z výkopu uložený v kyprom stave do výšky najmenej 0,9 m.

(2) Výkopy priliehajúce k verejným komunikáciám alebo zasahujúce do nich musia byť vybavené výstražnou dopravnou značkou. V noci a pri zníženej viditeľnosti musia byť označené červeným výstražným svetlom na začiatku a na konci výkopu, prípadne v iných nebezpečných miestach podľa miestnych podmienok. Pozdĺž komunikácií môžu byť výstražné svetlá od seba vzdialené najviac 50 m.

(3) Cez výkopy hlbšie ako 0,5 m sa musia zriadiť bezpečné priechody široké najmenej 0,75 m. Na verejných priestranstvách bez ohľadu na hĺbku výkopu mu-

sia byť priechody široké najmenej 1,5 m. Priechody nad výkopom hlbokým do 1,5 m musia byť vybavené obojstranným jednotýčovým zábradlím vysokým 1,1 m a na verejných priestranstvách obojstranným dvojtýčovým zábradlím so zarážkou. Priechody nad výkopmi s hĺbkou nad 1,5 m musia byť vybavené obojstranným dvojtýčovým zábradlím so zarážkou.

(4) Pre pracovníkov pracujúcich vo výkopoch sa musí zaistiť bezpečný zostup (výstup). Vo výkopoch hlbších ako 1,5 m sa zriaďujú zostupy (výstupy) vzdialené od seba najviac 30 m.

(5) Okraje výstupu sa nesmú zaťažovať do vzdialenosti 0,5 m od hrany výkopu. Hranice šmykového klinu sa musia určiť v projekte. Priestor šmykového klinu výkopu sa na povrchu terénu nesmie zaťažovať stavebnou prevádzkou, objektmi zariadení staveniska, strojmi, materiálom a pod., okrem prípadov, keď spôsob zabezpečenia stability steny výkopu je riešený v projekte na základe výpočtu.

(6) Pri prerušení zemných prác sa nesmie ohroziť bezpečnosť práce. Zodpovedný pracovník musí zabezpečiť pravidelnú kontrolu a údržbu zábran, paženia, priechodov, výstražných a osvetlovacích telies a pod.

(7) Pred začatím zemných prác sa okolité objekty ohrozené výkopom musia zabezpečiť. Spôsob zabezpečenia objektov sa musí určiť v projekte stavby.

§ 20

Výkopové práce

(1) Pred prvým vstupom pracovníkov do výkopu alebo pri prerušení práce dlhšom ako 24 hodín musí zodpovedný pracovník vykonať prehliadku stavu stien výkopu, paženia a prístupov.

(2) Výkopové práce na odľahlých pracoviskách (§ 8 ods. 5) od hĺbky 1,3 m nesmie vykonávať pracovník osamotene.

(3) O použití strojov alebo pneumatických nástrojov v blízkosti okrajov podzemných trás inžinierskych sietí rozhodne dodávateľ stavebných prác po dohode s prevádzkovateľom týchto sietí a súčasne vykoná nevyhnutné opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce.

(4) Vykonávať zemné práce v ochrannom pásme elektrických, plynových a iných nebezpečných vedení možno len za predpokladu, že sa vykonajú opatrenia zabráňujúce nebezpečnému priblíženiu pracovníkov alebo strojov k týmto vedeniam. Opatrenia sa prerokujú s ich prevádzkovateľom.

²²⁾ ČSN 73 3050 Zemné práce. Všeobecné ustanovenia.

(5) Pri súbežnom strojovom a ručnom vykonávaní zemných prác je zakázané zdržiavať sa v nebezpečnom dosahu stroja.

(6) Ak obsluha stroja nemá dostatočný výhľad na všetky miesta ohrozeného priestoru, nesmie pokračovať v práci.

(7) Pri ručnom vykonávaní výkopových prác musia byť pracovníci rozmiestnení pri práci tak, aby sa navzájom neohrozovali.

(8) Pri doprave materiálu do výkopu alebo z výkopu sa nesmú pracovníci zdržiavať v ohrozenom priestore.

(9) Pri zistení nebezpečných predmetov, munície alebo výbušnín sa musia práce zastaviť až do odstránenia týchto predmetov.

§ 21

Zabezpečenie stability stien výkopov

(1) Steny výkopov sa musia zabezpečiť proti zosunutiu. Zabezpečenie stien sa navrhuje a vykonáva podľa osobitných predpisov²²⁾ a spôsob zabezpečenia musí byť uvedený v projekte stavby.

(2) Zvislé steny (boky) ručných výkopov sa musia zabezpečiť proti zavaleniu od hĺbky väčšej ako

- a) 1,3 m v zastavanom území,
- b) 1,5 m v nezastavanom území.

Ak do týchto výkopov vstupujú pracovníci, výkopy musia mať svetlú šírku najmenej 0,8 m, ak osobitné predpisy neurčujú inak.²²⁾ V zeminách nesúdržných, podmäčianých alebo inak náchylných na zosunutie a v miestach, kde treba rátať s opakovanými otrasmami, sa steny musia zabezpečiť aj pri menších výškach stien.

(3) Je zakázané zostupovať alebo vystupovať z výkopu po konštrukcii paženia, vstupovať do strojov vykopovaných výkopov, ktoré nie sú zabezpečené podľa odseku 2 bez vhodnej ochrany pracovníkov (ochranný rám, bezpečnostná klieťka, rozperné konštrukcie a pod.).

(4) Ak sa v stenách výkopov zistia väčšie balvany, zvyšky stavebných konštrukcií a iných nesúdržných materiálov, ktoré by svojím tlakom mohli uvoľniť zeminu, musia sa zabezpečiť proti uvoľneniu alebo odstrániť. Odkryté vedenia potrubia v stene výkopu sa musia ihneď zabezpečiť proti priehybu, vybočeniu a rozpojeniu.

(5) Pri ručnom odstraňovaní výstuže (rúbenia) sa musí postupovať od spodu pri súčasnom zasypávaní odpaženého výkopu tak, aby bola zaistená bezpečnosť práce.

(6) Ak hrozí nebezpečenstvo zosunutia stien výkopu alebo poškodenia blízko stojacich konštrukcií pri prepažovaní a odstraňovaní výstuže (rúbenia), paženie sa ponechá v potrebnej výške vo výkope.

§ 22

Svahovanie výkopov

(1) Sklony svahov výkopov²²⁾ určuje projekt stavby.

(2) Pri zmene geologických a hydrogeologických podmienok oproti projektu je povinný zodpovedný pracovník po konzultácii s projektantom spresniť určitý sklon svahu.

(3) Podkopávanie svahov je zakázané. Ak vzniknú pochybnosti o stabilite svahu, pracovník zodpovedný za vykonávanie zemných prác musí určiť a zabezpečiť opatrenia na zamedzenie zosunutia svahu.

(4) Pri nepriaznivých poveternostných podmienkach, pri ktorých môže dôjsť k ohrozeniu stability svahu, nesmú sa pracovníci zdržiavať na svahu ani pod ním.

(5) Pri práci na svahoch so sklonom väčším ako 1:1 a výške väčšej ako 3 m sa musia vykonať opatrenia proti sklznutiu pracovníkov alebo zosunutiu materiálov.

(6) Pracovať súčasne na viacerých stupňoch na svahu nad sebou je prípustné, len ak sú vytvorené bezpečné podmienky na zabezpečenie pracovníkov na nižších stupňoch.

§ 23

Podzemné práce

(1) Podzemné práce sa musia vykonávať podľa projektu stavby, podmienok určených pri povoľovaní týchto prác a technologického postupu. Projekt alebo technologický postup musí riešiť technológiu razenia, výstuží, dopravu hmôt a materiálov, vetranie, odvodňovanie, prípadne osvetlenie a ochranu pred povrchovými vodami.

(2) Podzemné práce sa musia vykonávať tak, aby sa zabránilo nežiadúcemu uvoľneniu horninového masívu a vypadávaniu horniny a aby bola zabezpečená potrebná ochrana povrchových objektov a celospoločenských záujmov.

(3) Profil a vystuženie podzemných priestorov musí zodpovedať životnosti a účelu objektu, na ktorý bude objekt slúžiť.

(4) Veľkosť záberu a technológia razenia musí zodpovedať miestnym podmienkam, najmä vlastnostiam horniny a použitému zariadeniu.

(5) Vstup z povrchu do vodorovných a úklonných podzemných priestorov sa musí zabezpečiť proti pádu uvoľnených častí horniny, predmetov a proti pádu osôb do nich.

(6) Vyústenie podzemných priestorov na povrch sa musí zabezpečiť proti pádu osôb a predmetov.

(7) Každé pracovisko musí mať bezpečne schodný a voľný východ dosiahnuteľný z ktoréhokoľvek miesta práce.

(8) Na práce v blízkosti iných podzemných priestorov určí dodávateľ stavebných prác potrebné bezpečnostné opatrenia.

(9) Na bezpečné zaistenie pracovísk v prípade mimoriadnych udalostí (prievaly zvodnených hornín, posunutie okolitých hornín a pod.), musí byť k dispozícii potrebné množstvo materiálu. Druh, množstvo a miesto jeho uskladnenia sa určuje v technologickom postupe.

(10) Narušená časť horniny sa musí včas strhnúť alebo inak riadne zabezpečiť. Strhnutie a odtiahnutie sa musí vykonať z bezpečného miesta vhodnými pracovnými pomôckami, ktoré musia byť k dispozícii na pracovisku.

(11) Pri podzemných prácach musí byť na povrchu prítomný ďalší pracovník.

§ 24

Vrtné práce

(1) Na vrt alebo skupinu podobných vrtov sa musí spracovať projekt alebo technologický postup, ktorý musí obsahovať najmä vlastnú technológiu, bezpečnostné, protipožiarne, hygienické a ďalšie potrebné opatrenia.

(2) Pri výbere miesta vrtu je potrebné dbať na to, aby sa nenarušili povrchové a podpovrchové zariadenia, ako aj podzemné priestory a siete. Ochrana celospoločenských záujmov sa musí vyriešiť už v projekte stavby.

(3) Pred začatím vrtných prác musia byť pracovníci oboznámení s technologickým postupom, ktorý musí byť na pracovisku.

(4) Vrtná súprava a jej príslušenstvo sa musí umiestniť tak, aby bola zaistená bezpečná prevádzka.

(5) Pri vrtní musí dodávateľ stavebných prác ur-

čiť bezpečnostný okruh z hľadiska pádu veže alebo materiálu. Musí byť vylúčený kontakt pracovníkov s pohybujúcimi sa nebezpečnými časťami zariadenia.

(6) Po dokončení vrtu s priemerom 0,2 m a viac musí byť jeho ústie až do začiatku betonáže, prípadne inej nadväzujúcej činnosti zakryté poklopom alebo iným vhodným spôsobom.

(7) Pri nevyhnutnom vstupe pracovníka do vrtu treba vrt zapažiť po celej dĺžke a vykonať opatrenia podľa § 8 ods. 6. V okolí ústia vrtu sa musia vykonať opatrenia proti pádu materiálu a predmetov. Pracovník vstupujúci do vrtu musí byť vybavený osobným zabezpečením proti pádu. Počas takejto činnosti ho musia zabezpečovať najmenej 2 pracovníci.

§ 25

Razenie pretláčaním

(1) Pri uvádzaní pretláčacieho zariadenia do činnosti sa môže v blízkosti hydraulických častí stroja zdržiavať len pracovník, ktorý ho ovláda.

(2) Pri posune pretlačovanej rúry sa nesmú v rúre a vo vstupnej jame vykonávať iné práce.

(3) Ak pri pretlačovaní vstupujú za účelom odčatenia alebo iného dôvodu do pretlačovanej rúry pracovníci, postupuje sa podľa osobitného predpisu.²³⁾

§ 26

Zemné práce v zime

(1) Spôsob ťažby, dopravy zmrznutej zeminy a prípadného rozmrazovania sa musí určiť už vo výrobnnej príprave a musí zabezpečiť požiadavky bezpečnosti práce a ochranu dotknutých podzemných inžinierskych sietí.

(2) Priestor, v ktorom sa vykonáva rozmrazovanie a kde by mohlo vzniknúť nebezpečenstvo (prepadnutie, popálenie a pod.), sa musí vymedziť zreteľným spôsobom.

(3) Pri rozmrazovaní chemickými látkami sa nesmú použiť látky, pôsobením ktorých by sa zemina stala nebezpečnou pre zdravie pracovníkov, alebo by došlo ku kontaminácii povrchových a podzemných vôd a ďalších zložiek životného prostredia týmito látkami v neprípustných a zdraviu škodlivých koncentráciách.²⁴⁾

²³⁾ Vyhláška Slovenského banského úradu č. 21/1989 Zb.

²⁴⁾ Zákon č. 138/1973 zb. o vodách (vodný zákon).

Nariadenie vlády SSR č. 30/1975 Zb., ktorým sa ustanovujú ukazovatele prípustného stupňa znečistenia vôd. Zákon č. 20/1966 Zb. o starostlivosti o zdravie ľudu.

§ 27

Ručná doprava zemín

(1) Hádzačky na dočasné uskladnenie vykopanej zeminý musia byť pripevnené tak, aby neohrozovali bezpečnosť pracovníkov a stabilitu paženia alebo výkopu. V prípade, že sa hádzačky prípevňujú na časti paženia, treba paženie na to prispôbiť.

(2) Na dopravu zeminý fúrikom alebo japonkou sa musí urobiť dostatočne široká a pevná dopravná cesta so sklonom najviac 1:5 bez prudkých prechodov a s nešmykľavým povrchom.

(3) Pri dopravovaní zásypov fúrikom do výkopu hlbšieho ako 1,5 m sa musí na okraji výkopu zriadiť pevná zarážka.

§ 28

Doprava koľajovou (poľnou) dráhou

(1) Koľajová trať sa považuje za vodorovnú do sklonu $35 \text{ mm} \cdot \text{m}^{-1}$. Ručná doprava je povolená len na vodorovných tratiach; na tratiach so sklonom do $50 \text{ mm} \cdot \text{m}^{-1}$ je povolená len do vzdialenosti 50 m a na tratiach so sklonom do $85 \text{ mm} \cdot \text{m}^{-1}$ len do vzdialenosti, ak dĺžka tohoto úseku nepresiahne 20 m. Doprava lokomotívami je prípustná do sklonu, ktorý určujú technické podmienky výrobcu.

(2) Na stavbu trate musí dodávateľ stavebných prác určiť podmienky v technologickom postupe, v ktorom musia byť uvedené základné stavebné prvky, spôsob spojenia, vzdialenosť podvalov, rozchod koľajnic vrátane tolerancie, únosnosť terénu, zhotovenie koľajového lôžka a odvodnenie.

(3) Pred začatím dopravy sa musí koľajová trať znivelizovať a označiť tabuľkami a návestiami a povoliť pre daný druh dopravy. Dodávateľ stavebných prác je povinný

- a) poveriť pracovníka, ktorý povoľuje zavedenie strojovej dopravy,
- b) určiť pracovníkov zodpovedných za montáž, prevádzku a údržbu koľajových tratí,
- c) na strojovú dopravu vydať dopravný poriadok, ktorý určí podmienky bezpečnosti prevádzky dopravného riadenia.

(4) Koľajovú trať a jej vybavenie musí prehliadnúť pracovník určený dodávateľom stavebných prác pred začatím prevádzky na trati a ďalej v lehotách, ktoré určí dodávateľ stavebných prác.

(5) Koľajová trať sa musí udržiavať tak, aby zodpovedala prevádzkovým podmienkam a preprava po nej bola bezpečná. Medzery medzi objektami, zariadením alebo uloženými predmetmi a obrysom najväčšieho vozidla musia byť najmenej 0,25 m a medzi vozidlami navzájom najmenej 0,20 m. Koniec trate sa musí zabezpečiť proti zbehnutiu vozidiel.

(6) Zakázané je vstupovať alebo sa nakláňať medzi vozíky pri spájaní, rozpájaní a počas jazdy, vyklápať vozíky rozhúpaním, stúpať na vozíky alebo ich časti pri vyklápaní.

(7) Pri nakladaní a vykladaní alebo vyklápaní musí byť vozidlo zabezpečené proti nežiadúcemu pohybu alebo prevráteniu.

(8) Pri ručnej doprave sa vozíky môžu prepravovať iba jednotlivo. Vzdialenosť medzi vozíkmi pri doprave mimo výhybne musí byť najmenej 20 m. Vozík sa môže iba tlačiť; pri doprave do svahu (odsek 1) sa musí ťahať. Zakázané je voziť sa na vozíkoch, chodiť pred nimi alebo nechať ich voľne ísť. Správna poloha točnic, výhybiek a prestavnikov musí byť zaistiteľná.

ŠIESTA ČASŤ**BETONÁRSKE PRÁCE
A PRÁCE S NIMI SÚVISIACE**

§ 29

Debnenie, podperné konštrukcie a podperné lešenia

(1) Debnenie musí byť tesné, únosné a priestorovo tuhé.

(2) Podperné konštrukcie (stojky, rámové podpery a pod.) musia vykazovať (v konkrétnom prípade použitia) dostatočnú únosnosť a musia byť uhlopriečne vystužené vo všetkých rovinách.²⁵⁾

(3) Na podperné lešenia na debnenie, ich montáž, používanie, údržbu i demontáž sa vzťahujú osobitné predpisy.²⁵⁾ Lešenie pod debnením sa môže zaťažovať len tak, aby nedochádzalo k excentrickému alebo inému zaťaženiu, s ktorým sa pri statickom riešení neuvážovalo.

(4) Podperné konštrukcie musia byť postavené a skonštruované tak, aby sa mohli pri oddebňovaní postupne bezpečne odstraňovať a uvoľňovať bez nežiadúcich otrasov budovanej konštrukcie.

(5) Najmenší priemer, prípadne najmenšia veľkosť strany drevenej podpery je 70 mm.

²⁵⁾ ČSN 73 8101 Lešenia. Základné ustanovenia.
ČSN 73 8108 Podperné lešenia.

(6) Podpery niekoľkých poschodí nad sebou musia byť pôdorysne rozdelené tak, aby stáli v osi nad sebou.

(7) Materiál použitý na stavbu debnenia, podperných konštrukcií a lešenia na debnenie musí zodpovedať osobitným predpisom.²⁵⁾

(8) Debnenie z dielcov a debnenie zostáv do veľkoplošných panelov musí byť v každom štádiu montáže i demontáže zabezpečené proti pádu jeho prvkov a častí.

(9) Pri použití dielcového debnenia, kde zariadenia na vykonávanie betonáže sú súčasťou týchto debnení, sa musia tieto zariadenia montovať pred betonážou súbežne so stavbou dielcových debnení.

(10) Únosnosť podperných konštrukcií a debnenia treba doložiť statickým výpočtom v dodávateľskej dokumentácii s výnimkou prvkov bez konštrukčného rizika.

(11) Podpery musia mať pätky, hlavice alebo inú úpravu na rozloženie zaťaženia, aby spoľahlivo preniesli zaťaženie na podlažie a zamedzili posunutie podpier.

(12) Podperné lešenia pre debnenia sa kontrolujú pravidelne raz mesačne, ako aj pred betonážou a počas nej.

(13) Pred začatím betonárskych prác sa musí celé debnenie a jeho časti, najmä podpery riadne skontrolovať a závady sa musia odstrániť. Prevzatie a kontrolu debnenia musí zodpovedný pracovník zapísať do stavebného denníka.

(14) Pri použití nafukovacieho debnenia sa počas betonáže musí kontrolovať určený vnútorný tlak.

§ 30

Posuvné a špeciálne debnenie

(1) Posuvné debnenie na betonáž stavieb sa musí montovať, prevádzkovať, kontrolovať a demontovať podľa technickej dokumentácie, pokynov výrobcu a technologického postupu.

(2) Manipulovať s hydraulickými prvkami môžu len pracovníci určení dodávateľom stavebných prác a zaškolení na túto prácu.

(3) Nastavovanie vodiacich a podporných tyčí musia vykonávať najmenej dvaja pracovníci. Pri nastávaní musia byť tyče zabezpečené proti pádu.

(4) Zariadenie posuvného debnenia sa môže čistiť len po odpojení od prívodu zdroja energie.

(5) Debnenie alebo jeho časti sa môžu rozoberať a posúvať až po dosiahnutí vyžadovanej pevnosti betónu.

(6) Pracovníci na pracovných podlahách posuvných a špeciálnych debnení musia mať možnosť dorozumievať sa s obsluhou dopravného zariadenia.

(7) Prehliadky celého zariadenia posuvného debnenia musí denne vykonávať zodpovedný pracovník a o výsledku prehliadok musí viesť záznamy.

(8) Zaťaženie konštrukcií posuvného debnenia počas betonáže náhodným zaťažením nesmie prekročiť hodnoty určené v technickej dokumentácii.

§ 31

Zdvíhané stropy

(1) Montáž zdvíhaných stropov možno začať a vykonávať len podľa spracovaného technologického postupu a pod stálym dozorom zodpovedného pracovníka.

(2) Zdvíhacie zariadenie pri používaní technológie zdvíhaných stropov obsluhujú pracovníci určení dodávateľom stavebných prác.

(3) Vstup pracovníkov do priestoru pod zdvíhanými stropmi je počas ich montáže zakázaný.

(4) Pred montážou zdvíhacieho zariadenia a počas zdvíhania sa musí stropná doska vypratať a zbaviť všetkých predmetov, ktoré nesúvisia so zdvíhaním.

(5) Po zdvihnutí stropnej dosky do požadovanej výšky sa musí ihneď vykonať zabezpečenie všetkých stropných otvorov a prestupov. Na voľných okrajoch po celom obvode musí byť doska vybavená ochranným dvojtyčovým zábradlím vysokým 1,1 m, ak ju nenahradza iná konštrukcia.

(6) Pri zdvíhaní stropnej dosky je potrebné priebežne sledovať zvislosť konštrukcie zdvíhacieho zariadenia v dvoch vzájomne kolmých smeroch a prípadné odchýlky presahujúce predpísané hodnoty sa musia ihneď upraviť.

(7) Pri prerušení práce (§ 6) sa zdvíhaná doska musí osadiť do najbližšej medzipolohy a zabezpečiť zaklinovaním alebo iným bezpečným spôsobom.

§ 32

Predpínanie výstuže

(1) Pracovný priestor predpínacieho zariadenia musí byť vyznačený. Vstupovať do tohto priestoru môžu len pracovníci vykonávajúci predpínacie práce alebo dozor.

(2) Predpínacie zariadenie musí dodávateľ stavebných prác preskúšať v lehotách určených výrobcou, najmenej však raz za rok. O skúškach sa vyhotoví osvedčenie. Dodávateľ stavebných prác musí preskúšať

predpínacie zariadenie aj pred jeho prvým použitím; pri ďalšom používaní raz za dva mesiace a ďalej vždy po oprave a po jeho premiestnení.

(3) Stanovište obsluhy musí byť vedľa predpínacieho zariadenia mimo smeru ťahu napínaného drôtu s možnosťou bezpečne ustúpiť v prípade jeho vychýlenia.

(4) Obsluha vrátku na vyťahovanie rúrok alebo zaťahovanie káblov sa musí chrániť zástenou pre prípad porušenia ťažného lana závesu kábla alebo rúrky.

(5) Vysokotlakové hadice napínacieho zariadenia nesmú byť ohnuté polomerom zakrivenia menším ako 150 mm.

(6) Čerpadlá, hadice, dýzy, spoje a manometre musí denne prehliadnuť pracovník určený dodávateľom stavebných prác.

(7) Je zakázané napínať prasknuté alebo vytrhnuté drôty alebo prúty. Prúty s jamkovou koróziou a prvky mechanicky poškodené sa nesmú napínať. Pri odvíjaní predpínanej ocele dopravovanej vo zväzkoch alebo v kotúčoch sa musí používať vhodný odvíjací alebo sťahovací prípravok s ochranným krytom, aby sa vylúčilo vyskočenie konca odvíjaného drôtu.

(8) Po skončení napínania a po odstránení napínacej pištole sa musia odstrániť prečnievajúce konce predpínanej výstuže.

(9) Pri odvíjaní výstuže sa zakazuje súčasne vykonávať ochranu odvíjania napr. torkretovaním.

§ 33

Doprava a ukladanie betónovej zmesi

(1) Pri prečerpávaní betónovej zmesi do prepravníkov, zásobníkov alebo pri priamom ukladaní do konštrukcie sa musí pracovať z bezpečných miest, kde sú pracovníci chránení proti pádu z výšky, do hĺbky, proti zavaleniu či zaliatiu betónovou zmesou a pod. Ak takéto miesta nemožno zabezpečiť, musí byť pracovník chránený iným spôsobom (osobným zabezpečením proti pádu, ochranným košom a pod.).

(2) Na pohyb pracovníkov a na ručnú prepravu zmesi na miesto určenia sa musia vybudovať bezpečné komunikácie (pracovné lešenia, podlahy a pod.). Pracovníci ani dopravné prostriedky sa nesmú pohybovať priamo po armatúre.

(3) Postup ukladania betónovej zmesi musí byť v súlade s technologickým postupom a osobitnými

predpismi.²⁶⁾ Betonáž v mimoriadnych podmienkach musí po celý čas riadiť zodpovedný pracovník.

(4) Počas betonáže sa musí stále sledovať stav konštrukcie debnenia. Závady sa musia ihneď odstrániť.

(5) Čerpacie potrubie na prepravu a ukladanie betónových zmesí musí byť bezpečne vyhotovené, zaskotvené a napojené na nadstavec čerpadla. Zariadenie musí umožňovať odvzdušnenie a musí sa vyriešiť spôsob dorozumenia sa s obsluhou čerpadla.

(6) Prístupy z pevných častí objektov a konštrukcií na pracovné podlahy debnenia musia vyhovovať požiadavkám osobitných predpisov.²⁵⁾

(7) Betón nosných konštrukcií, ktorý nedosiahol projektom určenú nosnosť, sa nesmie vystaviť nárazom, otrasom, zaťaženiu a ďalším škodlivým účinkom.²⁶⁾

(8) Ak sa tuhnutie a tvrdnutie betónu urýchľuje osobitnými metódami (napr. pretepovanie elektroohrevom), musí dodávateľ stavebných prác pre túto technológiu vypracovať technologický postup, ktorý zabezpečí požadované vlastnosti betónu a bezpečnosť práce.

§ 34

Prefabrikáty

(1) Pri výrobe prefabrikátov alebo pri vykonávaní iných betonárskych prác s použitím foriem sa formy a ich časti musia bezpečne uložiť a používať tak, aby pracovníci neboli ohrození (pádom, preklopením, uvoľnením a pod.). Na ich premiestňovanie sa musí určiť spôsob prepravy, ako aj miesta prichytenia či zavesenia.

(2) Prefabrikáty sa musia označiť podľa osobitných predpisov.²⁷⁾

(3) Je zakázané používať poškodené formy a poškodené spájacie prvky.

§ 35

Oddebňovanie a uvoľňovanie konštrukcií

(1) Oddebňovacie práce nosných prvkov konštrukcií alebo ich častí, pri ktorých po predčasnom oddebnení hrozí nebezpečenstvo zrútenia alebo poškode-

²⁶⁾ ČSN 73 2400 Vykonávanie a kontrola betónových konštrukcií.

²⁷⁾ ČSN 72 3000 Výroba a kontrola betónových stavebných dielcov.

nia konštrukcie, možno začať len na príkaz zodpovedného pracovníka.

(2) Pri oddebňovaní konštrukcií vo výškach treba používať bezpečné technické zariadenia a pomôcky. Rebríky možno použiť iba pri oddebňovacích prácach do výšky 3 m oddebňovanej konštrukcie nad pracovnou podlahou, keď sa neuvoľňujú alebo neodstraňujú nosné časti debnenia. Stabilita rebríkov nesmie byť závislá od demontovaných častí debnenia a podpier.

(3) Priestor oddebňovacích prác musí byť zabezpečený proti vstupu nepovolovaných osôb.

(4) Bezprostredne po oddebňovaní sa musí oddebnený materiál odstraňovať a odkladať na určené miesto tak, aby neprekážal a nepreťažoval konštrukciu. Prvky a dielce sa musia bezpečne uložiť.

§ 36

Železiarske práce

(1) Zariadenia na výrobu armatúry (stroje, prípravky a pod.), súvisiace objekty a zariadenia sa musia riešiť tak, aby pracovníci neboli ohrození pohybom materiálu a jeho ukladaním.

(2) Na stroji na prípravu armatúry sa nesmú strihať a ohýbať prúty priemeru, ktorý nezodpovedá konštrukcii stroja, a prúty kratšie ako 0,30 m, ak nie je inštalované zariadenie, ktoré bezpečne chráni pracovníka. Ruky pracovníka sa nesmú priblížiť k miestu strihu, ohybu a iným nebezpečným miestam bližšie ako 0,15 m. Pri strihu a počas chodu stroja musí pracovník odstraňovať odpad z odstrihovaných prútov iba pomocou vhodnej pomôcky.

(3) Počas súčasného strihania niekoľkých prútov sa prúty musia zabezpečiť v pevnej polohe (svorkami, konštrukciou stroja, vhodnými prípravkami a pod.). Pridržiavať pritom prúty voľne rukami je zakázané.

(4) Ohýbačky s motorovým pohonom sa musia na prednej strane stola vybaviť vypínacou tyčou alebo stop tlačítkami, ktoré v prípade nebezpečenstva zabezpečia okamžité zastavenie chodu stroja.

(5) Strihanie a ohýbanie viacerých prvkov súčasne je dovolené len za predpokladu, že sa tým nepreťažuje stroj. Prúty sa musia upevniť alebo zabezpečiť tak, aby nebol ohrozený pracovník obsluhy alebo okolie stroja.

(6) Armatúra po konečnom uložení nesmie byť deformovaná.

(7) Pred začiatkom betonáže musí vyhotovenú armatúru prevziať zodpovedný pracovník zápisom do

stavebného alebo montážneho denníka s výnimkou jednoduchých prvkov, kde nehrozí poškodenie konštrukcie z dôvodov nesprávneho uloženia výstuže.

(8) Spôsob zavesenia a dopravy hotových výrobkov (priestorové konštrukcie) určí výrobca.

SIEDMA ČASŤ

MURÁRSKE PRÁCE

§ 37

Výroba, spracovanie a doprava malty

(2) Zariadenia na výrobu, spracovanie a dopravu malty sa musia umiestniť tak, aby pri prevádzke nehrozili obsluhu ani pracovníkov vykonávajúcich ďalšie pracovné činnosti.

(2) V prípade použitia chemických prísad do malty sa pri práci musia dodržiavať bezpečnostné opatrenia určené výrobcom.

(3) Pri strojovom čerpaní malty sa musí zabezpečiť účinné dorozumievanie medzi pracovníkmi v mieste nanášania (ukladania) malty a obsluhou čerpadla.

(4) Pri činnostiach, kde hrozí nebezpečenstvo ohrozenia vystreknutím vápennej malty alebo mlieka, pracovníci musia používať určené osobné ochranné pracovné prostriedky. Hasenie vápna v sudoch, v úzkych a hlbokých nádobách je zakázané.

§ 38

Murovanie

(1) Materiál na murovanie musí byť uložený tak, aby na prácu zostal voľný pracovný priestor najmenej 0,6 m široký.

(2) Murované konštrukcie sa musia vyhotoviť podľa osobitných predpisov.²⁸⁾

(3) Pri murovaní pod úrovňou terénu sa steny výkopov²²⁾ musia zabezpečiť proti zosunutiu. Zabezpečovacie konštrukcie možno odstraňovať súbežne s postupom výmurovky, ak nie je ohrozená pevnosť a stabilita muriva.

(4) Pri izolačných stenách, oporných stenách a podobných konštrukciách sa nesmie zasypávať alebo prihŕňať materiál z vonkajšej strany steny dotedy, kým murivo nemá dostatočnú pevnosť.

²⁸⁾ ČSN 73 2310 Vyhodenie murovaných konštrukcií.

(5) Ak sa na dopravu materiálu použijú pomocné sklzové žľaby, musia sa umiestniť a zabezpečiť tak, aby doprava materiálu neohrozovala pracovníkov a okolie.

(6) Murovanie sa musí vykonávať tak, aby nemohlo dôjsť ku strate stability muriva alebo k jeho porušeniu.

(7) Murovanie komínov, pilierov, stĺpov a iných konštrukcií sa musí vykonávať podľa technologického postupu po častiach tak, aby nebola ohrozená nosnosť a stabilita spodnej časti muriva.

(8) Pri zakončení, styku, krížení stien, pri vymurúvaní rohov a pilierov musia byť vrstvy murovacích materiálov previazané. Priečky musia byť vždy zakotvené do muriva.

(9) Kontrola zvislosti muriva a viazania rohov sa nesmie vykonávať priamo z murovanej steny.

(10) Drážky alebo otvory v pilieroch a v tenkostenných priečkach možno robiť len za predpokladu, že sa nenaruší stabilita konštrukcií alebo muriva.

(11) Osadzovanie konštrukcií, predmetov a technologických zariadení sa musí z hľadiska stability muriva riešiť v projekte stavby s výnimkou predmetov s malou hmotnosťou, ktoré nemôžu narušiť stabilitu muriva. Osadené predmety musia byť pripevnené alebo zakotvené tak, aby sa nemohli uvoľniť alebo posunúť.

(12) Pohybovať sa alebo dopravovať materiál po stropoch z tenkostenných materiálov možno až po vykonaní opatrení, ktoré znemožnia ich poškodenie alebo prepádnutie pracovníkov.

(13) Po osadených prefabrikovaných vodorovných nosných konštrukciách sa možno pohybovať až vtedy, keď sú zabezpečené proti uvoľneniu a zosunutiu.

(14) Kamene uložené v murive sa môžu opracúvať až po dosiahnutí vyžadovanej pevnosti muriva.

§ 39

Stavebné práce na vysokých komínoch

(1) Vnútorne lešenia musia byť bezpečne pripevnené alebo zakotvené do nosných častí komína. Na posuvné zavesené vnútorné lešenie sa nevzťahujú požiadavky osobitných predpisov o pohyblivých plošinách.²⁹⁾

(2) Pod vonkajším zaveseným lešením musí byť zhotovená záchytná konštrukcia (§ 49), alebo pracov-

níci musia používať osobné zabezpečenie proti pádu (§ 50). Miesto upevnenia alebo zakotvenia nesmie byť závislé od konštrukcie zaveseného lešenia.

(3) Ak na výstup a zostup používajú pracovníci stúpadlá umiestnené na vonkajšej strane komína, musí sa zaistiť bezpečný príchod zo stúpadiel na podlahu lešenia.

(4) Na zakotvenia alebo pripevnenie konzol kladiek vrátkov a zdvíhacích zariadení sa musia použiť len také nosné prvky, ktoré bezpečne prenesú ich zaťaženie a zaťaženie vzniknuté ich prevádzkou. Spôsob a miesto zakotvenia alebo prichytenia určí organizácia v technologickom postupe.

(5) Pri doprave materiálu v komíne sa musí v jeho spodnej časti zhotoviť záchytná konštrukcia s otvorom vybaveným bezpečným uzáverom alebo iným technickým riešením, ktoré zamedzí prístup pracovníkov do priestoru vymedzeného na vertikálnu dopravu.

(6) Na práce na vysokých komínoch platí táto vyhláška, ak osobitné predpisy³⁰⁾ neustanovujú inak.

Ô S M A Č A S Ť

MONTÁŽNE PRÁCE

§ 40

Príprava montáže

(1) Dodávateľ stavebných prác musí vypracovať technologický postup montáže ním montovaných stavebných i technologických konštrukcií, ktorý musí obsahovať časový sled montážnych záberov, podmienky nasadenia a pohyb mechanizačných prostriedkov, zásadné riešenie prístupu pracovníkov k stykovým uzlom vrátane ich ochrany a zabezpečenie dotknutých pracovísk. Na opakované montáže postačí spracovať typové technologické postupy.

(2) Pri spracovaní technologického postupu montáže je potrebné voliť nadväznosť jednotlivých prác tak, aby v rôznych výškových úrovniach (etážach) bolo možné využiť trvalé zastropenie ako východiskovú úroveň na nadväzujúce montážne operácie.

(3) Pri spracúvaní technologického postupu montáže sa musia určiť podmienky na osobné alebo kolektívne zabezpečenie pracovníkov proti pádu.

(4) Technologický postup montáže sa musí pred

²⁹⁾ ČSN 27 5003 Pohyblivé pracovné plošiny. Výpočet, konštrukcia a výroba.

ČSN 27 5004 Pohyblivé pracovné plošiny. Montáž, prevádzka, skúšanie a údržba.

³⁰⁾ Napr. Teplotechna PNT 73 0710 Bezpečnostné predpisy pre stavebné práce na vysokých komínoch.

začatím prác prerokovať s vedúcim montáže alebo pracovníkom povereným riadením montážnych prác.

(5) Pri zmene montážnych podmienok musí zodpovedný pracovník dodávateľa stavebných prác postupovať v súlade s § 5, 6, 7, 8 a 10.

§ 41

Montážne pracovisko

(1) Montážne pracovisko sa musí odovzdať (§ 5) v zmluvne dohodnutom stave tak, aby montážne práce prebiehali nerušene bez ohrozenia pracovníkov a konštrukcií a v súlade s predpismi o bezpečnosti práce.

(2) Montáž možno vykonať z trvalých alebo dočasných konštrukcií, dielcov a prvkov dostatočne únosných, stabilných a zabezpečených proti posunutiu pri splnení požiadaviek podľa § 48.

§ 42

Dielce na montáž

(1) Dielce na montáž musia svojimi parametrami vyhovovať osobitným predpisom.³¹⁾

(2) Pri prevzatí musí dielce vizuálne skontrolovať zodpovedný pracovník, ktorý rozhodne o použití poškodených alebo opravených dielcov.

§ 43

Montážne a bezpečnostné prípravky a viazacie prostriedky

(1) Pri montáži sa musia použiť predpísané montážne a bezpečnostné prípravky.

(2) Montážne a bezpečnostné prípravky a viazacie prostriedky sa musia pred použitím a počas neho kontrolovať, po použití očistiť, riadne uložiť a konzervovať.

(3) Každá montážna čata sa na montáž musí vybaviť príslušným počtom montážnych a bezpečnostných prípravkov a zariadení, ktoré sú špecifické pre rôzne konštrukčné systémy (ochranné zábradlia, poklapy a pod.). Ich skladba a rozsah použitia sa určujú v technologickom postupe.

(4) Montážne a bezpečnostné prípravky slúžiace na zaistenie bezpečnosti montáže, najmä bezpečnosti pracovníkov pri montáži vo výške je potrebné upevňo-

vať k dielcom ešte na zemi (východiskovej úrovne) pred ich zdvihom, ak to nevyklučuje technologický postup montáže.

(5) Na najvyššej pracovnej kóte pri postupe montáže, demontáže a oprave konštrukcií sa od výšky 20 m musí zabezpečiť meranie rýchlosti vetra.

(6) Na zdvíhanie dielcov sa musia použiť viazacie prostriedky, ktoré zodpovedajú príslušným parametrom (napr. statickým parametrom jednotlivých druhov dielcov).

(7) Viazacie prostriedky sa vždy musia voliť tak, aby zabezpečovali zavesenie dielcov podľa výrobných dokumentácie.

(8) Spôsob upevnenia, miesto upevnenia a zoradenie viazacích prostriedkov sa volí tak, aby sa upevnenie i uvoľnenie viazacích prostriedkov mohlo vykonať bezpečne.

§ 44

Komunikácie pri montáži

(1) Súčasne s postupom montáže sa do objektu musia zabudovať projektované trvalé schodištia, rampy a rebríky, aby sa počas prác mohli používať. Z technologických dôvodov možno na výstup alebo zostup pracovníkov použiť dočasné komunikačné konštrukcie. Tieto požiadavky sa musia určiť už v technologickom postupe montáže.

(2) Zvislá doprava osôb na konštrukcie vyššie ako 30 m sa musí zabezpečiť výťahom alebo montážnym košom, ak to nevyklučuje charakter konštrukcie alebo postup prác.

(3) Doprava osôb pomocou montážneho koša musí byť v súlade s technologickým postupom a musí ju schváliť zodpovedný pracovník dodávateľa stavebných prác.

§ 45

Manipulácia s bremenami

(1) Pri odoberaní dielcov zo skládky alebo dopravného prostriedku sa zostávajúce dielce musia vždy zabezpečiť proti preklopeniu alebo zosunutiu.

(2) Pracovníci poverení viazaním a zavesovaním bremien musia mať kvalifikáciu viazača alebo sa musia na túto prácu zacvičiť a ich spôsobilosť sa musí pravidelne overovať.³²⁾

³¹⁾ Napr. ČSN 72 3000 Výroba a kontrola betónových stavebných dielcov, ČSN 72 3565 Betónové stavebné panely. Spoločné ustanovenia, ČSN 72 3800 Betónové stropné a strešné dielce. Spoločné ustanovenia.

³²⁾ ČSN 27 0143 Zdvíhacie zariadenia. Prevádzka, údržba a opravy. ČSN 27 0144 Zdvíhacie zariadenia. Prostriedky pre viazanie, zavesenie a uchopenie bremien.

(3) Pred uviazaním musí dielce i závesné oká (háky, skrutky a pod.) prehliadnúť viazač. Viazacie prostriedky sa musia v zime očistiť od snehu a námrazy. Je zakázané zdvíhať zasypané, upevnené, primrznuté alebo prilepené bremená vytrhovaním a odtrhovaním, pokiaľ nemožno zistiť bezpečne silu k tomu potrebnú alebo ak zariadenie nie je vybavené preťažovacou poistkou.

(4) Pred zdvihom a ďalšou manipuláciou sa bremeno musí upevniť a zabezpečiť tak, aby nemohlo dôjsť k jeho pádu, prípadne pádu jeho častí. Bremeno sa nesmie uväzovať alebo zavesovať na miestach, z ktorých by sa mohlo vyšmyknúť alebo kde by sa mohol vzájomne poškodiť viazací alebo závesný prostriedok a bremeno. Ostré hrany bremena, ktoré by mohli poškodiť viazací prostriedok, sa musia vhodným spôsobom chrániť.

(5) Pred vlastným zdvihom bremena sa musí preveriť bezpečnosť zavesenia bremena jeho nadzdvihnutím a skontrolovať spôsob zavesenia bremena a závesných prostriedkov. Až po tejto kontrole môže byť daný pokyn na zdvíhanie.

(6) Nikto sa nesmie zdržiavať pod dopravovanými bremenami ani v ich blízkosti. Pracovníci sa môžu k bremenu priblížiť až po jeho ustálení v mieste, kde bude osadené alebo zložené.

(7) Pracovník, ktorý upevnil bremeno, riadi jeho zdvih až do úrovne miesta, kde bude uložené. Ďalší pokyn na pohyb bremena nad úroveň osadenia a na osadenie bremena dáva určený pracovník montážnej čaty.

(8) Ak dopravu bremena, jeho celú dráhu z miesta uviazania na miesto osadenia alebo uloženia nemôže sledovať pracovník, ktorý bremeno uviazal, musí sa medzi ním, žeriavníkom a pracovníkom, ktorý bude bremeno osadzovať alebo ukladať, určiť spôsob dorozumenia sa.

(9) Určený pracovník montážnej čaty sa musí vždy presvedčiť o správnom osadení bremena.

(10) Ak pri doprave bremena k miestu montáže nemožno dosiahnuť jeho plynulý pohyb, bremeno sa musí viesť pomocnými lanami.

(11) Pomocnými lanami sa môžu bremená viesť len z bezpečného a pevného miesta. Laná sa musia upevniť spôsobom vylučujúcim ohrozenie pracovníka pri ich odopínaní. Pomocné lano sa nesmie omotať alebo inak upevniť na častiach tela pracovníka.

(12) Pri zdvíhaní dielcov pomocou čapov sa závesné laná musia rozoprieť rozperkou, aby pri zdvihu časť dielca (hlava stĺpa) voľne prešla medzi lanami záve-

su. Čap musí byť stále vo vodorovnej polohe a zabezpečený proti vypadnutiu.

(13) Na zavesené dielce sa nesmie vstupovať, ani sa nesmie na ne ukladať pracovné náradie a materiál.

(14) Viazanie bremien sa riadi osobitnými predpismi.³²⁾

§ 46

Osadzovanie dielcov

(1) Pri osadzovaní dielcov je potrebné vychádzať z technologického postupu.

(2) Počas montážnych prác sa na konštrukcii musí priebežne vykonávať vystuženie, vzopretie, kotvenie a iné stabilizačné zabezpečenie. Súčasne sa musia priebežne montovať trvalé časti konštrukcie (zábradlia, plošiny a pod.).

(3) Pri osadzovaní a po uložení stropných alebo strešných plošných dielcov sa musí zabezpečiť dostatočná únosnosť miesta práce vzhľadom na predpokladaný spôsob montáže. Na tieto dielce možno vstupovať bez osobitného zabezpečenia len vtedy, keď jednotlivé dielce sú zabezpečené proti prelomeniu. Na zaklopanej ploche, ako sú schody alebo strechy, nesmie dôjsť k takému sústredeniu pracovníkov a materiálu na jednom dielci, pri ktorom by sa prekročilo jeho normové zaťaženie. Zásady zabezpečenia pracovníkov pri práci s ohľadom na navrhovaný druh plošných dielcov sa musia určiť na základe statických výpočtov už v projekte stavby.

(4) Otvory v stropoch (montážne otvory a pod.) sa musia súčasne s montážou zabezpečiť tak, aby cez ne pracovníci neprepadávali (poklopom, sieťou, zábradlím a pod.).

(5) Pri manipulácii s dielcom musia byť pracovníci v bezpečnej vzdialenosti. Až po jeho ustálení nad miestom montáže sa môžu k nemu priblížiť a z bezpečnej plošiny alebo podlahy ho osadiť a zabezpečiť proti vychýleniu. Dielec sa môže odvesiť zo závesu zdvíhacieho prostriedku až po tomto zabezpečení.

(6) Zvislé dielce sa musia po osadení bezpečne zafixovať (skrutkami, montážnymi stolicami, vzperami, zaklinovaním v základnej pätky a pod.). Uvoľnenie viazacích prostriedkov zo zvislých dielcov sa musí vykonať z bezpečného miesta (pracovnej plošiny, montážneho koša, diaľkovým odopínaním zo zeme a pod.). Rovnaké zásady platia pri osadzovaní prvých vodorovných dielcov montovaného podlažia.

(7) Po zabezpečení a uvoľnení dielcov z viazacích prostriedkov sa pokračuje v ich konečnom upevnení

(zváraním, zabetónovaním, skrutkovaným spojom a pod.). Nasledujúci dielec sa môže osadiť až vtedy, keď je predchádzajúci dielec bezpečne uložený a upevnený podľa technologického postupu.

(8) Montážne prípravky na dočasné zabezpečenie dielcov sa nesmú odstraňovať pred konečným upevnením a priestorovým stužením montovanej konštrukcie.

(9) Pri dielcoch zavesených do závesu zdvíhacieho zariadenia možno vykonať montážny zvar elektrickým oblúkom len za predpokladu, že je vylúčená možnosť zasiahnutia pracovníkov a poškodenia zdvíhacieho zariadenia elektrickým prúdom.

(10) Zmonolitňovanie uzlov a styčných škár je možné až po zistení správnosti osadenia dielcov, po prebierke zváraných spojov a splnení ďalších požiadaviek projektu. Práca spojená so zalievaním stykov a škár sa vykonáva spôsobom predpísaným technologickým postupom.

(11) Dielce, ktoré môžu byť po osadení do konštrukcie rozkmitané vetrom, sa musia okamžite vystužiť nadväzujúcimi dielcami tak, aby konštrukcia tvorila tuhý celok.

(12) Pri zdvíhaní, stavaní a ukladaní jednotlivých vysokých konštrukcií alebo ich častí (priehradové konštrukcie, stožiare a pod.) sa musí priestor ohrozený pádom bremena, zdvíhacími prostriedkami alebo konštrukciou zabezpečiť (§ 52).

(13) Ak hrozí nebezpečenstvo, že pri montáži konštrukcie nebude možné dodržať predpísané bezpečné vzdialenosti od elektrických vedení,³³⁾ musia sa vopred dohodnúť s príslušným prevádzkovateľom elektrického vedenia podmienky montáže.

(14) Oceľové konštrukcie sa musia počas montáže uzemniť.

(15) Ak sú na oceľové konštrukcie pripevnené káblivé vedenia silového rozvodu nízkeho napätia, konštrukcia sa musí vodivo spojiť s ochrannou sústavou príslušnej rozvodnej siete.

(16) Pri blokovej montáži sa bloky oceľovej konštrukcie musia zostavovať z jednotlivých prvkov na tuhých, nepoddajných podporách tak, aby bol dodržaný tvar, statické pôsobenie, prípadne nadvýšenie predpísané v dodávateľskej dokumentácii, pričom sa nesmú prekročiť povolené mezdné odchýlky.

(17) Pri montážnych prácach vo výške sa zakazuje montáž a prechádzanie pracovníkov po konštrukcii bez zabezpečenia proti pádu.

DEVIATA ČASŤ

PRÁCE VO VÝŠKACH A NAD VOĽNOU HLĚBKOU

§ 47

Základné ustanovenie

Za prácu vo výške a nad voľnou hlěbkou sa považuje práca a pohyb pracovníka, pri ktorom je ohrozený pádom z výšky, do hlěbky, prepadnutím alebo zosunutím. Pri tejto činnosti sa musí pracovník chrániť proti pádu.

§ 48

Zabezpečenie proti pádu

(1) Ochrana pracovníkov proti pádu sa musí vykonať kolektívnym alebo osobným zabezpečením nezávisle od výšky na všetkých pracoviskách a komunikáciách nad vodou alebo inými látkami, kde hrozí nebezpečenstvo poškodenia zdravia, a od výšky 1,5 m na všetkých ostatných pracoviskách a komunikáciách, ak táto vyhláška neurčuje inak.

(2) Ochrana proti pádu od výšky 1,5 m sa nevyžaduje, ak

- a) pracovisko alebo komunikácia je na plochách so sklonom do 10° vrátane od vodorovnej roviny a sú vymedzené zábranou (jednotyčové zábradlie s výškou najmenej 1,1 m, ktoré nie je určené na ochranu proti pádu osôb a predmetov zo zvýšenej úrovne a pod.) najmenej 1,5 m od hrany pádu,
- b) miesto práce vnútri objektu je najmenej 0,6 m pod korunou strechy, na ktorej sa pracuje.

(3) Ak práce na pracoviskách a komunikáciách do výšky 3 m svojím charakterom a postupom znemožňujú dodržanie bezpečnostných opatrení podľa odseku 1 (pri kladení stropných panelov a pod.), môže sa za ochranu proti pádu z výšky považovať aj to, že tieto práce budú vykonávať poučení pracovníci takým pracovným postupom, ktorým si postupne vytvárajú okolo seba plochu, z ktorej môžu bezpečne pracovať. Technologický postup musí obsahovať výpočet a presný opis činností, ktoré je nevyhnutné vykonávať vo vzdialenosti menšej ako 1,5 m od hrany pádu, a počet pracovníkov, ktorí sa môžu v tomto priestore súčasne pohybovať.

(4) Pri prácach na súvislých plochách vo výške nemusí byť zabezpečená celá plocha proti pádu pracov-

³³⁾ Vládne nariadenie č. 80/1957 Zb.
ČSN 34 3108.

níkov na voľnom okraji, prípadne proti ich prepadnutiu, ale len plocha (priestor v mieste práce), kde sa pracuje, vrátane prístupových komunikácií. Konštrukcia kolektívneho zabezpečenia musí presahovať krajné polohy pracovnej plochy o 1,5 m na každú stranu. Ako vymedzenie pracovnej plochy v smere súvislej plochy sa môže použiť zábrana [odsek 2 písm. a)].

(5) Na plochách so sklonom nad 10° musí byť kolektívne zabezpečenie aj pozdĺž hrany pádu v smere sklonu.

(6) Súčasne s postupom prác do výšky sa musia ihneď zakrývať všetky vzniknuté otvory a priehlbne s pôdorysným rozmerom kratšej strany alebo priemeru nad 0,25 m, predovšetkým poklopmi zabezpečenými proti posunutiu, alebo ich treba zabezpečiť inou ochrannou konštrukciou.

§ 49

Kolektívne zabezpečenie

(1) Ochranné a záchytné konštrukcie (ochranné zábradlie, ochranné ohradenie, lešenie, poklopy, záchytné ohradenie, záchytné lešenie, záchytné siete) musia byť dostatočne pevné a odolné proti vonkajším silám a nepriaznivým vplyvom a upevnené tak, aby bezpečne uniesli predpokladané namáhanie. Ich únosnosť sa musí preukázať statickým výpočtom alebo iným záväzným podkladom.

(2) Na navrhovanie, konštrukčné vyhotovenie, montáž, demontáž, používanie a údržbu ochranných a záchytných konštrukcií sa vzťahujú osobitné predpisy.³⁴⁾

§ 50

Osobné zabezpečenie

(1) Osobné zabezpečenie pracovníkov pri prácach nad voľnou hĺbkou vo výškach sa musí použiť v prípadoch, keď nemožno použiť kolektívne zabezpečenie.

(2) Prostriedky osobného zabezpečenia³⁵⁾ proti pádu sú najmä

- a) bezpečnostné lano,
- b) bezpečnostný pás,
- c) bezpečnostný postroj,
- d) skracovač lana,
- e) samonavíjacia kladka,
- f) bezpečnostná brzda,

g) prípravky na spúšťanie a vyťahovanie vrátane príslušenstva.

(3) Prostriedky osobného zabezpečenia musia svojimi parametrami zodpovedať požiadavkám podľa osobitných predpisov,³⁵⁾ prípadne musia byť na používanie schválené štátnou skúšobňou.

(4) Prostriedky osobného zabezpečenia sa musia pravidelne kontrolovať a skúšať najmenej raz za dva roky, ak osobitné predpisy neurčujú inak. Funkčné skúšky osobného zabezpečenia treba vykonať po každej mimoriadnej udalosti (zachytenie pádu pracovníka, extrémne namáhanie a pod.).

(5) Pred použitím prostriedkov osobného zabezpečenia je pracovník povinný sa presvedčiť o ich kompletnosti, schopnosti prevádzky a bezchybnom stave.

(6) Pred použitím prostriedkov osobného zabezpečenia sa miesta upevnenia (ukotvenia) musia určiť tak, aby umožňovali ich bezpečné zaistenie a upevnenie po celý čas činnosti v mieste ohrozenia.

(7) Dĺžka pádu pri použití bezpečnostného pásu môže byť maximálne 0,6 m, pri použití bezpečnostného postroja bez tlmíča pádovej energie maximálne 1,5 m a s tlmíčom pádovej energie maximálne 4,0 m.

(8) Pri presune na iné miesto upevnenia (ukotvenia) musí byť pracovník stále zaistený osobným zabezpečením.

(9) Vhodný prostriedok osobného zabezpečenia a miesto jeho upevnenia (ukotvenia) je povinný určiť spracovateľ technologického postupu. Ak ide o jednoduché práce, pre ktoré nie je potrebné vypracovať technologický postup, alebo o situácie, ktoré nemohli byť zohľadnené v technologickom postupe, miesto upevnenia prípadne vhodný prostriedok osobného zabezpečenia určí pracovník, ktorý práce vo výškach riadi. Miesto upevnenia (ukotvenia) musí odolať v smere pádu minimálnej statickej sile 15 kN.

(10) Na osobné zabezpečenie pracovníkov pri prácach vo výškach, pri výstupe alebo zostupe sa nesmú používať lanové slučky, uzly alebo úväzky na lanách, ak sa to netýka použitia horolezeckej (speleologickej) techniky alebo techniky priemyselného lezenia a pomôcok, prípravkov a prostriedkov na tento účel vyrobených a používaných. Horolezeckú (speleologickú) techniku smú používať len pracovníci, ktorí vyhovujú podmienkam ustanoveným v § 9 a 10 a majú horolezeckú (speleologickú) kvalifikáciu.

³⁴⁾ Napr. ČSN 73 8101, ČSN 73 8106 Ochranné a záchytné konštrukcie, ČSN 74 3305 Ochranné zábradlia. Základné ustanovenia.

³⁵⁾ Napr. ČSN 83 2611 Bezpečnostné postroje a pásy, ČSN 83 2612 Bezpečnostné laná.

(11) Dodávateľ stavebných prác je povinný oboznámiť pracovníkov s návodom na použitie prostriedkov osobného zabezpečenia.

§ 51

Zabezpečenie proti pádu predmetov a materiálu

(1) Materiál, náradie a pomôcky sa musia uložiť, prípadne skladovať vo výškach tak, aby po celý čas uloženia boli zabezpečené proti pádu, sklznutiu alebo zhodeniu vetrom počas práce i po jej ukončení.

(2) Pracovné náradie sa zakazuje zavesovať na časti odevu, ak nie je na to upravený alebo ak pracovník nepoužije vhodný výstroj (pás s úpinkami a pod.)

(3) Konštrukcia na práce vo výškach sa nesmie preťažovať. Hmotnosť materiálu, zariadenia, pomôcok, náradia vrátane počtu osôb nesmie presahovať normou určené náhodné zaťaženie konštrukcie.

§ 52

Zabezpečenie miesta pod prácami vo výškach a jeho okolia

(1) Priestory, nad ktorými sa pracuje, musia sa bezpečne zaistiť, aby nedošlo k ohrozeniu pracovníkov a iných osôb.

(2) Za bezpečné zaistenie ohrozených priestorov možno považovať

- a) vylúčenie prevádzky,
- b) využitie ochrannej konštrukcie v úrovni práce vo výške alebo použitie záchytnej konštrukcie,
- c) ohradenie dvojtyčovým zábradlím minimálnej výšky 1,1 m s tyčami upevnenými na nosných stĺpoch s dostatočnou stabilitou; na krátkodobé práce s jednoduchým náradím a pracovnými pomôckami, ak nepresiahnu pracovný rozsah jednej smeny, stačí vymedziť ohrozený priestor jednotyčovým zábradlím, prípadne lanom upevneným vo výške 1,1 m,
- d) stráženie priestoru určeným pracovníkom (pracovníkmi) počas ohrozenia.

(3) Ochranné pásmo vymedzujúce ohradením ohrozený priestor musí mať šírku od okraja pracoviska alebo pracovnej podlahy najmenej

- a) 1,5 m pri práci vo výške od 3 do 10 m vrátane,
- b) 2 m pri práci vo výške nad 10 do 20 m vrátane,
- c) 2,5 m pri práci vo výške nad 20 do 30 m vrátane,
- d) 1/10 výšky objektu pri práci vo výške nad 30 m.

(4) Pri práci na plochách so sklonom väčším ako 25° sa zväčšuje každé pásmo o 0,5 m. Šírka pásma sa určuje od päty kolmice, ktorá prechádza vonkajšou hranou voľného okraja miesta práce vo výške.

(5) V miestach dopravy materiálu do výšky pomocou kladiek (ručne alebo strojovo) sa ochranné pásmo rozširuje o 1 m na všetky strany od pôdorysného profilu dopravovaného bremena.

(6) Pri vysokých objektoch (veže, továrenské komíny, televízne a rozhlasové vysieláče, vodojemy, meteorologické stožiare a pod.) sa ochranné pásmo vymedzuje podľa odsekov 2 a 3 po celom obvode.

(7) Ak sa komunikácia pre chodcov z dôvodov prác vo výškach zužuje alebo je preložená k vozovke, prípadne do nej, musí sa oddeliť od prejazdneho profilu vozovky dvojtyčovým ochranným zábradlím s výškou najmenej 1,1 m, plentou alebo debnením proti odstreku vody alebo blata od dopravných prostriedkov. Prípadné výškové nerovnosti medzi vozovkou a komunikáciou pre chodcov treba vyrovnávať.

§ 53

Práce na streche

(1) Pri práci na streche sa musia pracovníci chrániť

- a) proti pádu zo strešných plášťov na voľných okrajoch,
- b) proti sklznutiu z plochy strechy pri jej sklone nad 25°,
- c) proti prepadnutiu cez strešnú konštrukciu.

(2) Zabezpečenie proti pádu zo strechy nielen po obvode, ale aj do svetlíkov, technologických a iných otvorov je splnené použitím ochrannej, prípadne záchytnej konštrukcie alebo použitím osobného zabezpečenia pracovníkov proti pádu.

(3) Zabezpečenie proti sklznutiu je splnené použitím rebríkov upevnených v miestach práce a v potrebných komunikáciách, prípadne použitím ochrannej alebo záchytnej konštrukcie alebo osobného zabezpečenia proti pádu jednotlivých pracovníkov.

(4) Pri použití rebríkov ako zabezpečenie proti sklznutiu na streche so sklonom nad 45° od vodorovnej roviny sa musí použiť aj osobné zabezpečenie pracovníkov proti pádu.

(5) Zabezpečenie proti prepadnutiu sa musí vykonať na všetkých strešných plášťoch, kde pôdorysná vzdialenosť medzi latami alebo inými nosnými prvkami strešnej konštrukcie je väčšia ako 0,25 m a nie je zaručené, že jednotlivé strešné prvky sú preukázateľne bezpečné proti prelomeniu zaťažením pracovníkmi, prípadne nie je toto zaťaženie vhodne rozložené pomocnou konštrukciou (pracovná alebo komunikačná podlaha, pokrývačský rebrík a pod.).

(6) Stavba a oprava komínov zo strechy so sklonom nad 10° sa musí vykonávať len z pracovných podláh.³⁶⁾ Pri opravách sa musia použiť pracovné podlahy v šírke najmenej 0,6 m.

³⁶⁾ ČSN 73 8101

§ 54

Konštrukcie na zvyšovanie miesta práce

(1) Pri postupe prác do výšky sa miesto práce i úroveň pracoviska musí zvyšovať tak, aby pracovníci mohli pracovať bezpečne, aby sa vzájomne neohrozovali a mohli pracovať v obvyklej pracovnej výške. Za obvyklú pracovnú výšku sa pri ťažkých prácach (murovanie z tehál a tvárnic, manipulácia s bremenami, ťažkým náradím a pod.) považuje práca do výšky 1,5 m, pri ostatných prácach (natieranie, omietanie, obkladanie, pripievňovanie a spájanie ľahkých predmetov a pod.) práca do výšky 2, 0 m nad úrovňou pracovnej podlahy.

(2) Rebríky sa nesmú používať ako podperný alebo nosný prvok podláh lešenia s výnimkou lešenárskych rebríkov.

(3) Na zvyšovanie miesta práce alebo na výstup sa nesmú používať labilné predmety a predmety určené na iné použitie (vedrá, sudy, debny, radiátory, bezpečnostné siete a pod.).

§ 55

Odobovanie a prevzatie konštrukcie

(1) Všetky konštrukcie na práce vo výškach sa môžu odovzdať do užívania len po ich úplnom ukončení a vybavení. O odovzdaní a prevzatí konštrukcie do užívania sa vykoná zápis do stavebného denníka alebo do iného prevádzkového dokladu.

(2) Zápis do stavebného denníka alebo iného prevádzkového dokladu sa nevyžaduje pri

- a) normalizovaných alebo typizovaných ľahkých pracovných stabilných lešeniach s výškou pracovnej podlahy do 1,5 m,
- b) jednomiestnych sedačkách,
- c) pohyblivých pracovných plošinách, ak pri premiestňovaní na iné pracovisko neboli demontované ich nosné časti, pričom sa za demontáž nepovažuje úprava nosných častí do prevzatej polohy.

§ 56

Výstupy

(1) Pracoviská musia byť bezpečne prístupné po komunikáciách (rampy, schody, rebríky a pod.).

(2) Dočasné výstupy (stúpadlá privarené na zvislý prvok, priečky upevnené medzi príruby valčovaného profilu a pod.) musia svojím zhotovením spĺňať bezpečnostné požiadavky.³⁷⁾

§ 57

Práce nad sebou

(1) Práce nad sebou sa môžu vykonávať len výnimočne, ak sa nemožno bez nich zaobiť z pracovno-technických dôvodov. Technologický postup musí obsahovať spôsob zaistenia bezpečnosti pracovníkov na nižších pracovných úrovniach.

(2) Pod miestom vyťahovania, zdvíhania a spúšťania materiálu sa musí zabezpečiť dostatočný voľný priestor na manipuláciu s materiálom. Počas týchto prác sa do ohrozeného priestoru musí zamedziť prístup pracovníkom, ktorí nie sú určení na tieto práce.

§ 58

Práce na vysokých objektoch

(1) Pri práci na vysokých objektoch (veže, továrenské komíny, televízne a rozhlasové vysielacie, meteorologické stožiare, vodojemy, stožiare vedenia vysokého napätia a pod.) musia byť prítomní najmenej dvaja pracovníci.

(2) Špecifické práce na vysokých objektoch, ktoré vyžadujú ešte iné zaistenie bezpečnosti práce, ako určuje táto vyhláška, musí dodávateľ stavebných prác podrobne určiť v technologickom postupe.

§ 59

Zhadzovanie predmetov a materiálu

(1) Zhadzovanie predmetov, zvyškov stavebných látok a materiálu na nižšie položené pracoviská, komunikácie alebo podobné plochy je dovolené len za predpokladu, že

- a) miesto dopadu bude zabezpečené proti vstupu osôb (ohradením, vylúčením prevádzky, strážením) a jeho okolie chránené proti prípadnému odrazu alebo rozstrekú zhadzeného predmetu alebo materiálu,
- b) materiál sa bude zhadzovať uzavretým zariadením až na miesto uloženia.

(2) Je zakázané zhadzovať predmety, pri ktorých nemožno bezpečne predpokladať miesto dopadu (plechy, krytina, dosky a pod.), alebo predmety, ktoré by mohli strhnúť pracovníka z výšky.

(3) Ak pri zhadzovaní materiálu vzniká prašnosť alebo iný nežiadúci účinok, musia sa urobiť ochranné opatrenia.

³⁷⁾ ČSN 74 3282 Oceľové rebríky. Základné ustanovenia.

§ 60

Prerušenie prác vo výškach

Práce vo výškach v priestoroch nechránených proti poveternostným vplyvom sa musia prerušiť pri

- a) búrke, silnom daždi, snežení, tvorení námrazy,
- b) vetre s rýchlosťou nad 8 m.s^{-1} (5° Bf) na zavesených pomocných konštrukciách, rebríkoch nad 5,0 m výšky práce a pri použití osobného zabezpečenia; v iných prípadoch pri vetre s rýchlosťou nad $10,7 \text{ m.s}^{-1}$ (6° Bf),
- c) viditeľnosti menšej ako 30 m,
- d) teplote prostredia nižšej ako -10° C .

§ 61

Krátkodobé práce vo výškach

Pri krátkodobých montážnych prácach nevyhnutných na osadenie stavebných prvkov sa stavebné prvky môžu osadzovať a vzájomne spájať z konzol, z priečok navarených alebo iným spôsobom upevnených, z profilov stužujúcich priehradovú konštrukciu a podobných nášlapných plôch, ak je v dosahu pracovníka možnosť upevnenia osobného zabezpečenia proti pádu.

DESIATA ČASŤ**BÚRACIE A REKONŠTRUKČNÉ PRÁCE**

§ 62

Základné ustanovenia

(1) Technologický postup sa musí spracovať na základe podrobnej prehliadky búraného (rekonštruovaného) objektu a jeho statického posúdenia tak, aby počas prác nedošlo k nekontrolovateľnému porušeniu stability objektu alebo jeho časti.

(2) Búranie objektov vyšších ako prízemných, strhávanie alebo búranie zvislých konštrukcií od výšky 3 m, búranie schodov a vysunutých častí, rekonštrukcia a búranie, pri ktorých dochádza k zmene konštrukčnej bezpečnosti objektov, strojové búranie, búranie špeciálnymi metódami (rezanie kyslíkom a pod.) a búracie práce nad sebou môžu vykonávať len kvalifikovaní pracovníci pod stálym dozorom zodpovedného pracovníka.

(3) Pri búraní, ktoré vykonávajú dve alebo viaceré čaty súčasne, sa musí zabezpečiť stály dozor zodpovedným pracovníkom.

(4) Ustanovenia desiatej časti sa vzťahujú aj na búranie a rekonštrukciu výmuroviek v rotačných, kruhových a šachtových peciach, stožiarov technologických zariadení a pod.

(5) Ustanovenia desiatej časti sa nevzťahujú na ro-zoberanie (demontáž) lešenia a podobných konštrukcií, na vyprázdňovanie vnútorného zariadenia budov a stavieb pred búraním a na práce malého rozsahu (búranie nenosných prvkov, ohrád, prízemných objektov a pod.). Pracovný postup pri týchto prácach určí zodpovedný pracovník.

§ 63

Prieskum stavu objektov

(1) Pred začatím búracích alebo rekonštrukčných prác sa musí uskutočniť prieskum stavu objektu a jeho okolia, zistiť inžinierske siete a stav dotknutých susedných objektov. Na prieskum sa musia využiť existujúce podklady o objekte a podklady o susedných objektoch. O vykonanom prieskume sa musí vyhotoviť zápis.

(2) Na základe prieskumu podľa odseku 1 dodávateľ stavebných prác zabezpečí pred začatím búracích alebo rekonštrukčných prác vypracovanie technologického postupu týchto prác.

(3) Pri zmene podmienok počas búracích a rekonštrukčných prác sa technologický postup musí upraviť tak, aby bola vždy zaistená bezpečnosť pri práci.

§ 64

Prípravné práce

(1) Pred začatím búracích alebo rekonštrukčných prác sa ohrozený priestor musí vymedziť podľa technológie vykonávaných prác, zabezpečiť proti vstupu nepovoláných osôb a bezpečne sa musia zabezpečiť vstupy do objektu, ako aj ochrana verejného záujmu ohrozeného týmito prácami. Ustanovenia § 52 nie sú týmto dotknuté.

(2) Prieskumom zistené podzemné priestory (dutiny, studne a iné podzemné objekty) sa pred začatím prác musia zasypať alebo zabezpečiť iným spôsobom.

(3) Rozvodné siete a kanalizácie alebo zariadenia inštalované v búraných objektoch sa pred začatím prác musia odpojiť a zabezpečiť tak, aby sa nedali používať. Podľa potreby sa pred poškodením musia zabezpečiť aj siete, do ktorých ústia prípojky z búraných objektov. Ak sa v rekonštruovaných objektoch z prevádzkových dôvodov nedajú odpojiť rozvodné siete a kanalizácie, musí dodávateľ stavebných prác určiť opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky.

(4) Na odber elektrického prúdu pre potreby búracích prác v objekte sa musí zriadiť samostatné vedenie. Na zníženie prašnosti búracích prác kropením sa musí zabezpečiť zdroj vody. Tieto prípojky sa musia zabezpečiť počas búracích prác proti poškodeniu.

(5) Búracie práce sa môžu začať len na základe písomného príkazu zodpovedného pracovníka dodávateľa stavebných prác a po vybavení pracoviska pomocnými konštrukciami, materiálom a pomôckami určenými v technologickom postupe.

§ 65

Zabezpečenie miesta búrania

(1) Pri búraní sa musí zabezpečiť ohrozený priestor, v ktorom sa búracie práce vykonávajú.

(2) Ohrozený priestor v zastavanom území sa musí vymedziť plným oplotením do výšky 1,8 m, ak tomu nebráni technológia búrania. Ak priestor nemožno oplotiť, musí sa zabezpečiť iným vhodným spôsobom (strážení, vylúčením prevádzky a pod.).

(3) Búranie sa musí vykonávať tak, aby nedošlo k ohrozeniu vedľajších objektov, najmä tých, ktoré rozoberaním priliehajúcich stavieb stratili oporu. Spôsob statického zabezpečenia okolitých objektov ohrozených búracími prácami sa musí určiť v projekte stavby.

(4) Pomocné konštrukcie²⁵⁾ vybudované vnútri objektu alebo na jeho vonkajších stranách sa nesmú zaťažovať vybúraným materiálom a nesmie sa cez ne strhávať materiál z búraného objektu, ak nie sú na to určené.

(5) Materiál zo zbúranej časti objektu sa musí odstraňovať tak, aby sa nepreťažili podlahy alebo stropy.

(6) Vybúraný materiál sa musí skladovať tak, aby neobmedzoval ďalší priebeh búracích prác.

(7) Tlakové nádoby na rezanie kyslíkom sa musia uložiť mimo dosahu nebezpečenstva, ktoré vzniká pri búraní.

(8) Sklenené a iné nebezpečné ostrohranné predmety sa musia pri ručnom búraní odstraňovať tak, aby neboli zdrojom úrazu.

(9) Búranie sa nesmie prerušiť, ak nie je zabezpečená stabilita búranej konštrukcie alebo jej časti. Táto požiadavka platí aj v prípade nevyhnutného prerušenia búrania z dôvodov náhleho zhoršenia sa poveternostných podmienok. Tým nie sú dotknuté povinnosti vyplývajúce z ustanovenia § 6.

(10) Pri čiastočnom búraní, rekonštrukcii a modernizácii budov, ktoré zostávajú v prevádzke alebo sú obývané, sa musí v technologických postupoch určiť bezpečnostné zaistenie vrátane kontroly pracovísk z hľadiska ochrany pracovníkov a iných osôb.

§ 66

Vstupy a vjazdy do búraného objektu

Vstupy, výstupy, zostupy a vjazdy do priestorov búraných objektov a na jednotlivé pracoviská sa musia zabezpečiť od začiatku prác až do ich skončenia a viditeľne označiť.

§ 67

Búranie strešných konštrukcií

(1) Búranie strešných konštrukcií alebo krovov strhávaním pomocou lán a ťažných strojov je povolené, ak sú vykonávané opatrenia na stabilizáciu zostávajúcej časti konštrukcie.

(2) Výbušnami sa nesmú strhávať plechové krytiny a krytiny položené na plnom debnení.

(3) Pri ručnom búraní strechy sa musí voliť postup tak, aby nebola narušená pevnosť ostatných častí konštrukcie.

(4) Ak nie je zabezpečená únosnosť búranej konštrukcie, búranie sa musí vykonať zo samostatnej pomocnej konštrukcie.

§ 68

Búranie zvislých konštrukcií

(1) Konštrukčné prvky sa môžu odstraňovať pri ručnom búraní iba vtedy, ak nie sú zaťažené.

(2) Pri búraní stien stabilizujúcich vyčnievajúce konštrukcie (balkóny, arkiere a pod.) sa musia tieto konštrukcie zabezpečiť, aby nedošlo k nežiadúcej strate ich stability.

(3) Ručné búranie nosných konštrukcií sa vykonáva zásadne vertikálnym smerom zhora dolu.

(4) Pri búraní pomocou strojov sa vonkajšie steny strhávajú vždy z vonkajšej strany objektu. Pri prízemných objektoch bez podpivničenia sa búranie môže vykonávať z vnútra objektu, ak sú odstránené vodorovné prvky nad miestom stroja. Zakazuje sa strhávať steny rozkolísaním.

(5) Pred búraním priečok pod vodorovnými konštrukciami treba zistiť, či nemajú nosnú funkciu.

(6) Únosnosť vodorovných konštrukcií, na ktorých sa bude strhávať materiál, sa v prípade potreby zvyšuje podperami.

(7) Ručné strhávanie stien pilierov pomocou pák alebo zdvihákov je zakázané.

(8) Pri konštrukciách, pri ktorých nie je zabezpečená ich stabilita, je zakázané používať jednoduché rebríky na priväzovanie lán a hákov k strhávanej časti objektu.

(9) Postupné búranie panelových objektov sa smie vykonávať až po rozpojení jednotlivých panelov a po zabezpečení ich stability.

§ 69

Búranie podláh, stropov a jednotlivých vodorovných prvkov

(1) Ručné búranie stropov s nosnou drevenou konštrukciou je povolené iba vtedy, ak sú steny nad

ňou zbúrané, ak sú odkryté nosné prvky a je zo stropu odstránený zbúraný materiál.

(2) Stropné časti sa musia pred uviazaním na zdvíhací mechanizmus uvoľniť od ostatných konštrukcií.

(3) Búrať klenbu uvoľnením časti konštrukcie, ktorá ju zabezpečuje, sa smie len pri strojom búraní.

(4) Pri ručnom búraní, ak hrozí prelomenie podlahy alebo sa podlahy prelomia, musí sa práca prerušiť a podlahy sa musia spoľahlivo podprieť alebo úplne odstrániť.

(5) Pri búraní jednotlivých poschodí pomocou stroja musia byť stropy v najbližšie nižšom poschodí, prípadne ďalších poschodiach podporené konštrukciou podľa statického výpočtu na zaťaženie stropu materiálom, ktorý bude na ne padať.

§ 70

Práce nad sebou

(1) Búracie práce nad sebou sú povolené, ak v technologickom postupe sú určené podmienky zabezpečenia pracovníkov.

(2) Zodpovedný pracovník, ktorý priamo riadi búracie práce, v prípade ohrozenia musí dať dohodnutým znamením pokyn na okamžité opustenie pracoviska.

JEDENÁSTA ČASŤ

STROJE A STROJNÉ ZARIADENIA

§ 71

Základné ustanovenia

(1) Používať sa môžu len stroje a strojné zariadenia (ďalej len „stroje“), ktoré svojou konštrukciou, zhotovením a technickým stavom zodpovedajú predpisom na zaistenie bezpečnosti práce.

(2) Stroje sa môžu používať iba na účely, na ktoré sú technicky spôsobilé v súlade s podmienkami určenými výrobcom a technickými normami.

(3) Dodávateľ stavebných prác je povinný vydať pokyny na obsluhu a údržbu strojov, ktoré obsahujú požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky. Pokyny na obsluhu a údržbu musia podľa druhu stroja obsahovať

- povinnosti obsluhy pred začatím prevádzky stroja v smene,
- povinnosti obsluhy počas prevádzky stroja,
- rozsah, lehoty a spôsob vykonávanej údržby, vrátane revízií,

- spôsob zabezpečenia stroja počas prevádzky, pri premiestňovaní, odstavovaní z prevádzky, opravách a proti nežiadúcemu uvedeniu do chodu,
- spôsob dorozumievania a dávania návestí,
- umiestnenie a zabezpečenie stroja po skončení prevádzky,
- zakázané úkony a činnosti,
- spôsob a rozsah záznamov o prevádzke a údržbe stroja.

(4) Pokyny na obsluhu a údržbu stroja sa nemusia vydávať, ak požiadavky uvedené v odseku 3 sú ustanovené v technických normách alebo v návode výrobcu na obsluhu a údržbu. Návod výrobcu na obsluhu a údržbu musí byť v jazyku slovenskom alebo českom.

(5) Pokyny na obsluhu a údržbu stroja alebo návod na obsluhu a prevádzkový denník sa musia umiestniť na určenom mieste, aby boli obsluhu kedykoľvek k dispozícii.

§ 72

Obsluha strojov

(1) Stroje môže samostatne obsluhovať len pracovník, ktorý má pre túto činnosť príslušnú odbornú spôsobilosť.³⁸⁾

(2) Pracovník určený na obsluhu stroja (ďalej len „obsluha“) musí byť najmenej raz za 24 mesiacov školený a preskúšaný z predpisov na zaistenie bezpečnosti práce.

(3) Ak má stroj charakter vyhradeného technického zariadenia, musí obsluha spĺňať aj požiadavky určene na jeho obsluhu.

(4) Stroj obsluhuje jeden pracovník, ak výrobca v technických podmienkach alebo v návode na obsluhu stroja neurčí inak. Ak to vyžaduje bezpečnosť práce, dodávateľ stavebných prác určí viacčlennú obsluhu.

(5) Ak stroj obsluhuje viac pracovníkov, musí sa určiť zodpovedný pracovník.

(6) Stroje môžu samostatne obsluhovať len pracovníci duševne a telesne spôsobilí, starší ako 18 rokov, ak pre obsluhu nie je určená vyššia veková hranica a sú

- výrobcom strojov poverení montovať, overovať, skúšať a predvádzať stroje, prípadne zaučovať obsluhu; pritom sa musia oboznámiť s predpismi na zaistenie bezpečnosti práce platnými na pracovisku,
- dodávateľom stavebných prác určení na obsluhu (údržbu) a sú preukázateľne zaškolení a zacvičení a majú podľa osobitných predpisov odbornú spôsobilosť na jeho obsluhu alebo vedenie (kuričský, žeriavnický, vodičský preukaz a pod.).

³⁸⁾ Napr. § 133 ods. 1. písm. b) a § 141 ods. 1 Zákonníka práce, vyhláška Ministerstva stavebníctva č. 77/1965 Zb. o výcviku, spôsobilosti a registrácii obslúh stavebných strojov.

(7) Obsluha sa musí plne venovať ovládaniu stroja tak, aby nebola ohrozená bezpečnosť osôb, stroja a konštrukcií.

(8) Obsluha je povinná oboznámiť sa pred začiatkom prác so záznamami a prevádzkovými odchýlkami zistenými počas predchádzajúcej pracovnej smeny.

(9) Obsluha pred začatím prác musí podľa návodu výrobcu prezrieť stroj a príslušenstvo a prekontrolovať, či ovládacie, oznamovacie a bezpečnostné zariadenia sú funkčne činné.

(10) Ak zistí obsluha závalu alebo poškodenie, ktoré by mohlo ohroziť bezpečnosť práce a prevádzky, ktorú nie je schopná sama odstrániť, nesmie stroj uviesť do prevádzky a musí závalu ohlásiť zodpovednému pracovníkovi. Ak takú závalu zistí počas prevádzky, stroj sa musí ihneď zastaviť a bezpečne zaistiť proti nežiadúcemu spusteniu. Počas prevádzky musí sledovať chod stroja a zistené závady zaznamenať do prevádzkového denníka a tam, kde je to predpísané, zaznamenať i ďalšie určené údaje.

§ 73

Prevádzkové podmienky strojov

(1) Pred uvedením do prevádzky sa stroje musia vybaviť

- a) prevádzkovými dokladmi a označiť evidenčným číslom a názvom prevádzkovateľa stroja,
- b) bezpečnostnými oznámeniami, bezpečnostnými nátermi, značkami, tabuľkami a nadpismi v slovenskom alebo českom jazyku,
- c) predpísaným zariadením na zvukovú výstrahu (húkačka), ktorého hladina hlasitosti musí v miestach merania vonkajšieho hluku stroja prevyšovať hladinu hluku stroja aspoň o desať dB (A); pri súčinnosti viacerých strojov musí byť hladina hlasitosti húkačky v rozmedzí 93–104 dB (A),
- d) ochranným zariadením v miestach, kde môže dôjsť k ohrozeniu pracovníkov; pri obslužných plošinách strojov, prípadne výrobného zariadenia musí byť obsluha chránená proti pádu od výšky 0,5 m; ovládače stroja sa musia zabezpečiť proti náhodnému spusteniu.

(2) Prevádzkovými dokladmi sú

- a) prevádzkový denník určený na vedenie záznamov o prevzatí a odovzdaní stroja obsluhu, o závadách a opravách počas prevádzky, na evidenciu závažných udalostí pri pracovnej smene a pod.,
- b) revízná kniha stroja spravidla dodaná výrobcom, ktorá obsahuje technické údaje o stroji (záznamy o skúškach, generálnych a iných opravách, rekonštrukcii stroja a pod.). Jej prílohou je technická dokumentácia.

(3) Stanovište obsluhy, plošiny, stúpačky, priečky, nášlapné pätky a pod. musia byť trvale udržiavané v čistote.

(4) Pred spustením stroja musí zodpovedný pracovník oboznámiť obsluhu s miestnymi prevádzkovými a pracovnými podmienkami, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť práce.

(5) Pri prevádzke stroja sa musí zabezpečiť jeho stabilita počas všetkých pracovných operácií. Ak je stroj vybavený operami, tiahkami alebo závesmi, počas prevádzky musia byť nastavené v súlade s pokynmi výrobcu v pracovnej polohe a zabezpečené proti zaboreniu, posunutiu alebo uvoľneniu.

(6) Výsuvné, sklopné a podobné časti strojov a zariadení vrátane hadíc, elektrických prívodov a vedení sa musia zabezpečiť tak, aby nemohlo dôjsť k ich styku s pohyblivými časťami stroja.

(7) Ak je stroj vybavený prístrojmi na meranie tlaku, obsluha musí dbať na to, aby neboli prekročené určené prevádzkové tlaky.

(8) Ak je na stroji predpísané signalizačné zariadenie, každé uvedenie stroja do chodu sa musí oznámiť zvukovým alebo svetelným výstražným znamením.

(9) Po výstražnom znamení môže obsluha uviesť stroj do chodu až po odchode všetkých pracovníkov z ohrozeného priestoru. V neprehľadných pracoviskách sa môže uviesť do prevádzky až po uplynutí času nevyhnutne potrebného na opustenie ohrozeného priestoru.

(10) Pri práci stroja na verejných komunikáciach musí dodávateľ stavebných prác zabezpečiť stály dozor. Tento pracovník je povinný vydávať najmä pokyny na zaistenie bezpečnosti práce.

(11) Ručne vedené válce sa musia pri práci vo svahe ovládať tak, aby obsluha bola stále nad valcom.

(12) Vibračné valce a ubíjadlá sa musia používať len takým spôsobom a na takých pracoviskách, kde nehrozí nebezpečenstvo prenosu vibrácií a spôsobenie škôd na blízke objekty, výkopy a pod.

(13) Stroje sa pri prerušení alebo ukončení prevádzky musia zaistiť tak, aby sa nemohli stať zdrojom ohrozenia alebo neoprávneného použitia.

§ 74

Opravy a údržba

(1) Údržba, oprava a čistenie sa musí vykonávať v súlade s dokumentáciou opravovaných strojov a technickými normami. Za včasné zabezpečenie údržby a opravy strojov v súlade s dokumentáciou zodpovedá dodávateľ stavebných prác.

(2) Opravy sa musia vykonať len nepoškodeným náradím zodpovedajúcim účelu použitia.

§ 75

Zakázané činnosti

(1) Je zakázané

- a) uviesť do chodu a používať stroj, ak sú okrem obsluhy na stroji alebo v jeho nebezpečnej blízkosti ďalší pracovníci,
- b) uvádzať do chodu a používať stroj, ak je odmontované alebo poškodené niektoré ochranné zariadenie,
- c) odstraňovať za chodu stroja odpad z nebezpečných miest, ak to nie je technicky riešené alebo povolené v návode na obsluhu,
- d) dotýkať sa pohybujúcich sa častí strojov telom alebo predmetmi a náradím držaným v rukách okrem prípadov, ktoré pripúšťa návod na obsluhu,
- e) pracovať so strojom za zníženej viditeľnosti a v noci, ak pracovný priestor stroja a pracovisko nie sú dostatočne osvetlené,
- f) pracovať so strojom, v ktorého nebezpečnej blízkosti sú iné stroje alebo dopravné prostriedky s výnimkou tých, ktoré pracujú vo vzájomnej súčinnosti so strojom,
- g) premiestňovať a prepravovať pracovníkov na stroji alebo v jeho pracovnom zariadení, ak to nie je výrobcom povolené,
- h) pohybovať pracovným zariadením nad pracovníkmi a nad obsadenou kabínou vodiča dopravných prostriedkov,
- i) pracovať so strojom a pracovným nástrojom v mieste, na ktoré nie je z miesta obsluhy vidieť a kde by mohlo nastať ohrozenie pracovníkov alebo iného zariadenia,
- j) ovládať stroj nebezpečným spôsobom, ktorý vyvolá nežiadúce rozchýpanie pracovného zariadenia,
- k) pohybovať sa so strojom alebo s jeho pracovným zariadením alebo inými vyčnievajúcimi časťami v ochrannom pásme elektrického vedenia, ak nie sú dodržané predpísané bezpečnostné požiadavky,
- l) jazdiť cez elektrické káble, ak nie sú vhodne chránené proti mechanickému poškodeniu,
- m) opustiť miesto obsluhy stroja, ak je stroj alebo jeho pracovné zariadenie v chode,
- n) vykonávať údržbu, čistenie a opravy, ak nie je stroj a jeho pracovné zariadenie zabezpečené proti samovoľnému pohybu a náhodnému spusteniu a ak nie je vylúčený styk pracovníka s pohybujúcimi sa časťami stroja,
- o) vykonávať opravy na pásoch stroja s pásovým podvozkom, ak nie je stroj zabezpečený proti samovoľnému pohybu,
- p) pohybovať sa po stroji mimo určených prístupov,

- r) vyradovať z činnosti bezpečnostné, ochranné a poistné zariadenie a meniť ich predpísané parametre,
- s) fajčiť a manipulovať s otvoreným ohňom pri kontrole a čerpaní pohonných hmôt a pri používaní ľahko zápalných čistiacich prostriedkov,
- t) na uľahčenie spúšťania motora používať otvorený oheň,
- u) okrem osobných potrieb obsluhy umiestňovať do kabíny akékoľvek ďalšie veci (náradie, laná, schránky na mazivo, čistiace prostriedky a pod.), ak na tento účel nie je v kabíne vyhradená uzatvorená schránka,
- v) zavesovať bremená na koniec háku zdvíhacieho zariadenia.

§ 76

Stroje na zemné práce

(1) Stroj sa môže pohybovať alebo pracovať podľa únosnosti pôdy v takej vzdialenosti od okraja svahov a výkopu, aby nedošlo k zrúteniu stroja. Ak táto vzdialenosť nie je určená v technologickom postupe, určí ju zodpovedný pracovník.

(2) Ak je stroj v pohybe, nikto sa nesmie zdržiavať v nebezpečnom dosahu stroja, pred strojom v smere jazdy, ani medzi ťahačom a vlečeným strojom.

(3) Pod stenou (svahom) sa môže stroj pohybovať alebo pracovať v takej vzdialenosti, aby nevzniklo nebezpečenstvo jeho zasypania.

(4) Pri práci strojov, ktoré sú vybavené viacerými pracovnými zariadeniami, musia byť nepoužívané pracovné zariadenia v prepravnej polohe a mechanicky zabezpečené.

(5) Pri práci viacerých strojov na jednom pracovisku sa musí medzi nimi zachovať taká vzdialenosť, aby nedošlo k ohrozeniu prevádzky druhého stroja.

(6) Pri nakladaní materiálu na dopravné prostriedky sa smie manipulovať s pracovným zariadením stroja len nad ložnou plochou tak, aby nenarážalo do dopravného prostriedku. Ak je pri nakladaní potrebné manipulovať s pracovným zariadením nad kabínou vodiča dopravného prostriedku, nesmú sa v nej zdržiavať pracovníci. Ložná plocha sa musí nakladať rovnomerne.

(7) Pri jazde s naloženým materiálom sa pracovné zariadenie musí zabezpečiť v prepravnej polohe, aby nedošlo k nebezpečnej strate stability stroja a obmedzeniu viditeľnosti z kabíny.

(8) Stroj sa musí vybaviť

- a) zariadením na kontrolu sklonu pojazdovej roviny so signalizáciou alebo ukazovateľom až do maximálne dovoleného sklonu,

- b) signalizáciou zapojenia stroja na vonkajšiu elektrickú sieť v kabíne a pri vstupe na stroj, ak ide o stroj s elektrickým pohonom,
- c) svetlometmi na osvetlenie pracovného priestoru stroja za zníženej viditeľnosti a v noci; stroje, ktorých pojazdy pri práci je aj smerom dozadu, sa musia vybaviť aj svetlometmi, ktoré osvetľujú pracovný priestor za strojom,
- d) najmenej dvoma podkladacími klinmi, ak ide o stroj na kolesovom podvozku alebo o cestný valec.

(9) Obsluha stroja nesmie opustiť svoje miesto bez toho, aby pracovné zariadenie nebolo spustené na zem, prípadne na podložku na zemi alebo umiestnené v predpísanej polohe a mechanicky zabezpečené.

(10) Pri hnutí horniny dózerom nesmie brit jeho radlice presahovať cez okraj svahu alebo výkopu.

§ 77

Lopatové rýpadlá, nakladače a univerzálne dokončevacie stroje

(1) Výložník lanových rýpadiel možno prestavovať len s nezaťaženým pracovným zariadením, ak výrobca výložníka, pri ktorom to konštrukčné riešenie umožňuje, neurčuje inak.

(2) Pri spúšťaní a zdvíhaní výložníka pri prácach na svahu musí byť výložník nasmerovaný v osi stroja proti svahu vždy tak, aby nedochádzalo k nebezpečnému posunutiu ťažiska stroja a k strate jeho stability.

(3) Ak pri rýpaní vzniknú previsy, musia sa neodkladne odstrániť.

(4) Pri použití prídavného zdvíhacieho zariadenia dodaného výrobcou sa musia dodržiavať požiadavky osobitných predpisov.³²⁾

(5) Ak nie je v návodoch výrobcu alebo v technických podmienkach výrobcu určené inak, pri prevádzke strojov je zakázané

- a) roztlákať dnom lopaty horninu,
- b) vyrovnávať terén otáčaním lopaty,
- c) vytrhávať koľaje pracovným zariadením stroja.

(6) Lopata rýpadla sa môže čistiť len pri vypnutom motore stroja a na mieste, kde nehrozí nebezpečenstvo zosuvu hmôt. Lopata sa pritom musí položiť a mať uzatvorenú klapku. Po vyčistení lopaty a pred uvedením stroja do prevádzky je obsluha povinná presvedčiť sa, či pracovník, ktorý čistil lopatu, je v bezpečnej vzdialenosti.

§ 78

Skrejpery

(1) Pred začiatkom zemných prác sa musia vykonať potrebné opatrenia, aby stroj radlicou nenarazil

na vyčnievajúce pevné prekážky (kamene, pne, silné korene a pod.), ktoré sa musia vopred odstrániť, narušiť, prípadne viditeľne označiť. Požiarne hydranty, vodné a plynové uzávery, kanalizačné poklopy a pod. sa musia označiť, aby sa nepoškodili.

(2) Ak je skrejper v pohybe, nik nesmie v jeho bezprostrednom pracovnom okolí v smere jazdy odstraňovať kamene, korene a vykonávať iné práce.

(3) Je zakázané vstupovať do priestoru medzi skrejper a ťahač a prechádzať cez akúkoľvek časť ťahačného skrejpera.

(4) Pri premiestňovaní naloženého i prázdneho skrejpera musí byť korba vždy zdvihnutá a uzavretá.

§ 79

Stroje a zariadenia na výrobu, dopravu a spracovanie zmesi

(1) Pred uvedením do prevádzky sa musia miešачky zabezpečiť v horizontálnej polohe.

(2) Miešacie zariadenia (bubon, valec) v ktorejkoľvek polohe musí dosadať na všetky nosné kladky, pričom kladky sa musia zabezpečiť proti posunutiu.

(3) Pri opravách, údržbe a čistení je pri miešачkách vybavených násypným košom dovolené vstupovať pod kôš len vtedy, ak je kôš bezpečne zaistený vo vrchnej polohe reťazou, hákom, vzperou a pod.

(4) Vstupovať na konštrukciu miešачky sa smie len v prípade, ak je stroj odpojený od prívodu elektrickej energie.

(5) Pri betonárkach sa dráha násypného koša musí zabezpečiť ohradením alebo zakrytím.

(6) Prepravníky zmesi sa môžu plniť iba zmesou predpísanej konzistencie a len do úžitkového objemu nádob nadstavby (bubnu, vane, korby) tak, aby bola zaručená správna funkcia a jazdné vlastnosti vozidla, aby sa neprekročilo jeho dovolené zaťaženie a nenastal samovoľný únik prepravovanej zmesi.

(7) Po naplnení prepravníka zmesou musí obsluha skontrolovať, či výsypné zariadenie je bezpečne zaistené v prepravnej polohe.

(8) Pri ovládaní prepravníka zo zadného panelu nesmie byť motor vozidla v chode, ak nie je v návode na obsluhu uvedené inak.

(9) Dodávateľ stavebných prác, ktorý prevádzkuje prepravníky betónových zmesí, musí mať v prípade poruchy prepravníka zabezpečené prostriedky na núdzové vyprázdnenie zmesi podľa návodu výrobcu.

§ 80

Čerpadlá zmesi a strojové omietačky

(1) Čerpadlami sa môže prepravovať iba zmes

predpísaného zloženia podľa návodu výrobcu alebo návodu na obsluhu.

(2) Spôsob vyhotovenia potrubia, veľkosť a počet oblúkov, zaistenie (podopretie, podloženie alebo kotvenie potrubia a hadíc), smerové a spádové pomery musia zodpovedať návodu výrobcu alebo pokynom na obsluhu. Ak návod na obsluhu neobsahuje uvedené požiadavky, určí ich dodávateľ stavebných prác.

(3) Potrubie, hadice, dopravníky, vibračné žľaby a iné zariadenia na dopravu zmesi sa musia viesť a zabezpečiť tak, aby nespôsobili preťaženie alebo nadmerné namáhanie lešenia, debnenia výkopov, konštrukčných častí stavby a pod.

(4) Potrubie a hadice možno spájať iba nepoškodenými a očistenými spojkami. Na spájanie hadíc sa nesmie používať drôt.

(5) Poistné a riadiace ventily sa musia nastaviť na tlak, ktorý zodpovedá ich správnej funkcii. Tlak sa musí priebežne kontrolovať.

(6) Čistiť a rozoberať pod tlakom strojné zariadenia na povrchové úpravy je zakázané.

(7) Koniec potrubia na čerpanie malty sa musí spoľahlivo zabezpečiť, aby jeho neočakávaný pohyb vplyvom dynamických účinkov neohrozil pracovníkov.

(8) Na prísun zmesí, ktoré sa čerpajú stabilnými čerpadlami alebo autočerpadlami, sa musí zabezpečiť bezpečný príjazd vylučujúci zložité a opakované cúvanie vozidiel.

(9) Autočerpadlo sa musí umiestniť tak, aby miesto obsluhy bolo prehľadné a aby sa v priestore manipulovania s výložníkom a potrubím nenachádzali prekážky, ktoré by sťažovali túto manipuláciu,

(10) Pri prevádzke je zakázané

- a) prehýbať hadice,
- b) manipulovať so spojkami a ručne premiestňovať hadice a potrubie, ak nie sú na to konštruované,
- c) vstupovať na konštrukciu stroja a do nebezpečného priestoru pri koncovke hadice.

§ 81

Prepravníky a zásobníky voľne uloženého cementu

(1) Pred pripojením dopravnej hadice k pevnému potrubiu tlakových zásobníkov voľne uloženého cementu sa musí obsluha presvedčiť, či nie je potrubie pod tlakom.

(2) Dopravné hadice a potrubie sa pred prečerpávaním voľne uloženého cementu musia skontrolovať, funkčne poškodené zariadenie sa nesmie používať.

(3) Hadice sa musia navzájom i s pevným potrubím spájať len nepoškodenými a na to určenými spojkami a koncovkami.

(4) Počas prečerpávania musí obsluha sledovať stavoznak zásobníka, aby sa nepreplnil.

(5) Pri čistení, údržbe a vstupe do vnútorného priestoru prepravníka voľne uloženého cementu sa musí postupovať rovnako ako pri stabilných zásobníkoch sypkých hmôt.

§ 82

Mechanické lopaty

(1) Priestor, pri ktorom sa má sypký materiál prihrňovať mechanickou lopatou, sa musí upraviť tak, aby sa nemohla zachytiť o nerovnosti, pevné prekážky, väčšie predmety a pod.

(2) Spojenie ťažného lana lopaty s navíjacím zariadením sa musí zabezpečiť poistkou proti preťaženiu.

(3) Prenášanie prázdnej lopaty do záberu sa musí vykonať len jej ťahaním.

(4) Pri prevádzke sa nik nesmie zdržiavať medzi navíjakom a lopatou. Obsluha musí dbať na to, aby sa na lane nevytvorila slučka, a lopatu musí v zábere pridržovať oboma rukoväťami. Pri odoberaní sypkého materiálu sa musí postupovať podľa § 16 ods. 2.

(5) Spájanie ťažného lana uzlami je zakázané; spojenie lana v mieste pripevnenia lopaty musí byť vyhotovené minimálne dvoma lanovými spojkami.

§ 83

Vibrátory

(1) Elektrické vibrátory sa smú pripojiť len na zdroj s napätím a frekvenciou podľa údajov na výrobnom štítku alebo podľa návodu na obsluhu.

(2) Pohyblivé príklady vibrátorov sa musia klást a zabezpečiť tak, aby sa nemohli mechanicky poškodiť.

§ 84

Strojové baranidlá

(1) Pri zatĺkaní prvkov (štetovnice, pilóty, rúry a pod.) sa v okruhu zodpovedajúcom 1,5 násobku výšky veže alebo výložníka žeriavu nesmú vykonávať iné práce.

(2) Príprava prvkov sa vykoná vo vzdialenosti aspoň dvojnásobku dĺžky veže alebo výložníka.

(3) Pre baranidlo musí dodávateľ stavebných prác zabezpečiť spevnenú rovnú manipulačnú podlahu v šírke najmenej 5 m podľa typu baranidla. Baranidlo sa musí zabezpečiť proti prevrhnutiu.

(4) Priťahovanie alebo stavanie prvku šikmým ťahom je povolené len zariadením, ktoré je na to prispôsobené.

(5) Zarážaný prvok sa musí pri zarážení spoľahlivo stabilizovať tak, aby bola zaručená jeho správna poloha a aby sa nevychýlil.

(6) Pri práci s baranidlom sa nesmie vstupovať pod zavesené prvky. Na navádzanie prvku sa musia používať bezpečné a spoľahlivé prípravky. Ručné navádzanie je povolené len pri zdvíhacom zariadení vybavenom mikrozdvihom. Pri zavesenom prvku sa môže na nevyhnutne potrebný čas zdržiavať len pracovník poverený navádzaním a stabilizovaním polohy prvku.

(7) Pre voľne zavesené baranidlá (pneumatické a vibračné) sa musí spracovať technologický alebo pracovný postup vrátane určených všeobecných podmienok na zaistenie bezpečnosti práce.

(8) Ak pri výstupe na vodiacu vežu baranidla nie je pracovník zabezpečený ochranným košom, musí používať prostriedky osobného zabezpečenia proti pádu.

(9) Počas pracovnej smeny sa musia vykonávať kontroly baranidla a vrchnej časti zarážaného prvku (pilóty a pod.).

§ 85

Stavebné elektrické vrátky

(1) Stanovište obsluhy vrátku sa musí vždy umiestniť tak, aby nebolo ohrozené bremenom alebo lanom. Vrátok sa musí umiestniť 3 až 5 m od zvislej dráhy dopravovaného bremena a chrániť pred ostatnou prevádzkou.

(2) Pri osadzovaní a inštalácii vrátku musí byť os kladky kolmá na smer navíjania lana.

(3) Vrátok sa musí ukotviť alebo zaťažiť prvkami s hmotnosťou rovnajúcou sa dvojnásobnej nosnosti vrátku.

(4) Najväčšia nosnosť vrátku a najväčšia hmotnosť dopravovaného bremena sa musí vyznačiť na dobre viditeľnom mieste.

(5) Vrátok sa musí vybaviť koncovým vypínačom elektrického prúdu, ktorý samočinne zastaví chod vrátku, ak závesný hák od spodnej hrany kladky je vzdialený najmenej 0,30 m.

(6) Stanovište obsluhy vrátku sa musí voliť tak, aby jeho obsluha videla na všetky nakladacie a vykladacie miesta, alebo sa musí zabezpečiť vzájomné dorozumievanie medzi obsluhou a pracovníkom na nakladacom (vykladacom) mieste signalizačným zariadením.

(7) V mieste odoberania alebo nakladania materiálu vo výške sa pracovníci musia chrániť proti pádu aspoň jednotočovým zábradlím bez zarážky na podlahe.

(8) Nosná konštrukcia kladky vrátane závesu sa musí technicky dokumentovať spolu so statickým posúdením. Jej pevnosť a stabilita sa musí zabezpečiť kotvením alebo protizávažím.

(9) Pred uvedením vrátku do prevádzky sa musí tento písomne prevziať so zápisom do stavebného denníka alebo iného dokladu.

(10) Na bubne vrátku musia pri preprave bremena zostať najmenej tri závity lana.

(11) Pri prevádzke vrátku, zdvíhaní a spúšťaní bremien je zakázané

- a) zdvíhať bremená s hmotnosťou presahujúcou nosnosť vrátku,
- b) zdvíhať a dopravovať bremená, ktoré svojimi rozmermi ohrozujú okolie, ak sa neurobili vhodné bezpečnostné opatrenia,
- c) zdvíhať bremená šikmým ťahom,
- d) opustiť stanovište obsluhy vrátku, ak je bremeno zavesené na háku,
- e) zavesovať bremeno na koniec háku,
- f) zdržiavať sa pod zaveseným bremenom a v jeho nebezpečnej blízkosti,
- g) rukami alebo nohami usmerňovať navíjanie lana na bubon vrátku,
- h) pokračovať v práci s vrátkom, ak sa urobí na lane slučka alebo uzol a ak sa lano vyšmykne z drážky kladky,
- i) dopravovať bremená, ak hrozí nebezpečenstvo poškodenia nosného lana alebo zdvíhacích prostriedkov (namáhaním cez ostré hrany),
- j) spôsobovať rázy pri spúšťaní alebo ťahu bremena,
- k) zdvíhať zasypané, primrznuté alebo priľnuté bremená,
- l) vykonávať zmeny na brzdách, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť práce.

(12) Vrátky upravené na vlečenie

- a) musia mať prispôsobený kryt navíjacieho bubna,
- b) musia mať zariadenie na správne ukladanie lana,
- c) nesmú sa vybaviť samodržným tlačidlom.

(13) Raz za 14 dní sa musí preukázateľne vykonať odborná prehliadka vrátka, lana a úväzku určeným pracovníkom. Rozsah tejto prehliadky určí návod na obsluhu (pokyny).

§ 86

Jednoduché kladky na ručné zdvíhanie bremien

(1) Ručné zdvíhanie jednoduchou kladkou je povolené len do výšky 15 m.

(2) Hmotnosť dopravovaného bremena nesmie presiahnuť 60 kg. Bremeno s väčšou hmotnosťou ako 50 kg musia zdvíhať vždy dvaja pracovníci naraz.

(3) Najmenší priemer nosného textilného lana musí byť 10 mm. Poškodené lano sa nesmie používať.

(4) Zodpovedný pracovník musí odsúhlasiť vyhotovenie nosnej konštrukcie kladky.

§ 87

Reťazové zdviháky a kladkostroje

(1) Miesto zavesenia zdviháka sa musí vopred overiť, či je spoľahlivé a dostatočne nosné, a musí ho schváliť zodpovedný pracovník.

(2) Nosnosť závesného prvku (oceľové, textilné lano, reťaze a pod.) musí zodpovedať nosnosti zdviháka.

§ 88

Stavebné výťahy

(1) Požiadavky na stavebné plošinové výťahy s vyľúčenou dopravou osôb určujú osobitné predpisy.³⁹⁾

(2) Stavebné plošinové výťahy sa musia pred uvedením do prevádzky a počas nej kontrolovať. Za vykonanie montážnej skúšky zodpovedá pracovník určený organizáciou montujúcou výťah, za vykonanie preberacej a revíznej skúšky zodpovedá dodávateľ stavebných prác a vykonáva ich prevádzkový technik stavebných plošinových výťahov.³⁹⁾

(3) Požiadavky na výťahy, ktoré sú trvalou súčasťou stavieb, určujú osobitné predpisy.⁴⁰⁾

(4) Na prevádzku stavebných výťahov, ktorými sa dopravujú aj osoby, platia technické podmienky výrobcu a návod na používanie.

§ 89

Zabezpečenie stroja pri prerušení a skončení prác

(1) Obsluha je povinná zaznamenať závady stroja, prípadne prevádzkové odchýlky zistené počas predchádzajúcej prevádzky do prevádzkového denníka. Po prestávke a po ukončení smeny, pri ktorej sa obsluhy striedajú, musí byť s týmito závadami oboznámená aj striedajúca obsluha.

(2) Po ukončení prác sa mobilný stroj musí zabezpečiť proti samovoľnému pohybu zakladacími klinmi alebo pracovným zariadením spústeným na zem, alebo zaradením najnižšieho rýchlostného stupňa a zabrzdéním parkovacej brzdy. Ak to umožňuje konštrukcia stroja, aj pri prerušení práce sa mobilný stroj musí zabezpečiť proti samovoľnému pohybu aspoň zabrzdéním parkovacou brzdou alebo pracovným zariadením spústeným na zem.

(3) Proti samovoľnému pohybu sa musí zabezpečiť aj pracovné zariadenie stroja po ukončení práce a pri každom jej prerušení, spustením na zem alebo umiestnením do prepravnej polohy, v ktorej sa mechanicky zabezpečí.

(4) Mobilný stroj sa musí odstaviť na vhodné stanovište, kde nezasahuje do pozemných komunikácií, nie je ohrozená stabilita stroja a nie je ohrozený padajúcimi predmetmi.

§ 90

Výmena a nastavovanie pracovných nástrojov

(1) Výmena alebo nastavovanie pracovných nástrojov sa musí vykonávať podľa pokynov a postupov uvedených v návode na obsluhu stroja.

(2) Pracovné nástroje alebo ich časti, ktoré môžu pri montáži, demontáži a nastavovaní spôsobiť úraz, sa musia bezpečne zaistiť proti samovoľnému pohybu a strate stability.

§ 91

Preprava strojov

(1) Preprava, nakladanie, skladanie, zabezpečenie a upevnenie stroja alebo jeho pracovného zariadenia sa musí vykonať podľa pokynov a postupov uvedených v návode na obsluhu stroja. Ak postup pri preprave stroja a jeho pracovných zariadení nie je uvedený v návode na obsluhu stroja, musí ich určiť dodávateľ stavebných prác a v návode na obsluhu stroja ich doplniť.

(2) Pri preprave strojov sa v kabíne prepravovaného stroja, na stroji ani na ložnej ploche dopravného prostriedku nesmú zdržiavať osoby, ak nie je v návode na obsluhu alebo v pokynoch určené inak.

(3) Vozidlá na prepravu strojov sa musia pri nakládke a vykládke bezpečne zabrzdíť a mechanicky zabezpečiť proti nežiadúcemu pohybu.

(4) Pri preprave strojov na pozemných komunikáciách po vlastnej osi musia byť pracovné a ostatné zariadenia v prepravnej polohe a mechanicky zabezpečené proti samovoľnému pohybu podľa návodu na obsluhu stroja.

(5) Pri preprave strojov na dopravných prostriedkoch sa pracovné a ostatné zariadenia podľa návodu na obsluhu stroja musia umiestniť na ložnej ploche dopravného prostriedku a pripevniť na ňu alebo umiestniť do prepravnej polohy, mechanicky zabezpečiť proti pozdĺžnemu a bočnému posunu a proti prevráteniu.

³⁹⁾ ČSN 73 8120 Stavebné plošinové výťahy.

⁴⁰⁾ ČSN 27 4002 Výťahy. Montáž, skúšanie a prevádzka elektrických výťahov.

(6) Přípojné mobilné stroje sa musia pri pripájaní zabrzdíť a zabezpečiť zakladacími klinmi.

(7) Vodič môže dokončiť cúvanie na doraz prípojného zariadenia len na dohovorené dorozumievacie znamenie usmerňujúceho pracovníka. Po doraze sa ťahač alebo vozidlo zabrzdí.

(8) Pracovník usmerňujúci stroj na dopravný prostriedok musí stáť mimo stroja i mimo dopravného prostriedku a byť v zornom poli vodiča stroja po celý čas nájazdu a zjazdu stroja.

DVANÁSTA ČASŤ PRÁCE SÚVISIACE SO STAVEBNOU ČINNOSŤOU

§ 92

Manipulácia

(1) Jeden pracovník môže ručne prenášať, nakladať alebo vykladať len bremená do hmotnosti 55 kg, ak osobitné predpisy neurčujú hodnotu nižšiu.⁴¹⁾

(2) Ak je hmotnosť bremena väčšia ako 55 kg, vykoná ručnú manipuláciu pracovná čata s príslušným počtom pracovníkov.

(3) Ak je hmotnosť bremena väčšia ako zodpovedá celkovému počtu pracovníkov čaty, a pri bremenách nevhodných rozmerov alebo tvarov sa musia pri manipulovaní s nimi použiť mechanizačné prostriedky. Tieto práce vykonáva čata, ktorá je na tento účel vyškolená.

(4) Ak manipuláciu vykonáva čata, ktorá nie je na túto prácu trvale určená, musí riadiť manipuláciu zodpovedný pracovník.

(5) Zodpovedný pracovník, ktorý riadi manipuláciu, je povinný najmä

- a) poučiť členov pracovnej čaty o pracovnom postupe a o použití osobných ochranných pracovných prostriedkov a mechanizačných prostriedkov podľa druhu a spôsobu manipulácie,
- b) upozorniť na nebezpečné úkony alebo miesta pri manipulácii, dbať na správnu a bezpečnú prevádzku mechanizačných prostriedkov používaných pri manipulácii a na správne používanie viazacích prostriedkov.³²⁾

(6) Ručné manipulácie sa vykonávajú vždy s použitím pracovných pomôcok. Pracovné pomôcky (so-

chory, lyžiny, môstiky, vrátky, navijaky a pod.) musia byť náležite dimenzované a v dobrom stave, zakotvené proti sklznutiu alebo preklopeniu. Lyžiny nesmú mať väčší sklon ako 30° od vodorovnej roviny. Nosníky lyžín musia byť upevnené na dopravnom prostriedku pomocou háku alebo iného upevňovacieho zariadenia.

(7) Pracovníkom, ktorí sa nepodieľajú na manipulácii, je zakázané zdržiavať sa na pracovisku, kde sa manipulácia vykonáva.

§ 93

Lepenie krytín na podlahy, steny, stropy a iné konštrukcie

(1) Lepenie krytín z plastických, gumových, korkových a iných materiálov sa musí vykonávať podľa určeného pracovného alebo technologického postupu.

(2) Pracovníci vykonávajúci lepenie musia byť preukázateľne oboznámení s vlastnosťou používaných lepidiel a s bezpečným zaobchádzaním s nimi.

(3) Lepenie v uzavretých priestoroch sa môže vykonávať vtedy, keď je zabezpečené vetranie, ktoré zaručuje, že sa neprekročí najvyššia prípustná koncentrácia škodlivín.⁸⁾

(4) Pracovný priestor vrátane príslušného okolia sa v prípade použitia lepidiel, ktorých pary môžu vytvoriť výbušnú zmes, musí vymedziť, označiť bezpečnostnými značkami a náležite vybaviť (zábranami, hasiacim prístrojom a pod.).

(5) Pracovný priestor zahŕňa zvyčajne podlažie, kde sa lepí, podlažie pod ním i nad ním, prípadne aj ďalšie priestory, kde môže dôjsť k vyššej koncentrácii škodlivín, ako je prípustné. Pracovný priestor určí zodpovedný pracovník dodávateľa stavebných prác. Vstup nepovoláných pracovníkov do označeného pracovného priestoru je zakázaný.

(6) Po celý čas lepenia a najmenej 24 hodín po skončení lepenia musí byť v pracovnom priestore odpojený elektrický prúd, plyn a platí zákaz prerušovať vetranie a zákaz manipulácie s otvoreným ohňom (fajčenie, zváranie, kúrenie lokálnym spalovacím zariadením a pod.). Ak sa práce vykonávajú v priestoroch bez denného osvetlenia, musí byť zabezpečené bezpečné umelé osvetlenie.

(7) Zvyšky horľavín a použitých materiálov sa musia uskladniť a likvidovať vopred určeným spôsobom podľa pracovného alebo technologického postupu.

⁴¹⁾ § 150 a 167 Zákonníka práce.

§ 26 vyhlášky Slovenského banského úradu č. 29/1989 Zb.

§ 25 vyhlášky Slovenského banského úradu č. 50/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri úprave a zušľachtovaní nerastov.

(8) Pred začatím prác pri lepení podlahovín sa musia oboznámiť s termínom začatia prác všetky osoby v objekte, kde sa tieto práce budú vykonávať, a musia sa poučiť o bezpečnom správaní počas týchto prác.

§ 94

Podlahy zo syntetických živíc

(1) Miešanie zmesí na podlahy zo syntetických živíc sa musí vykonávať mimo vlastného pracovného priestoru a na vetranom mieste.

(2) Ustanovenie § 93 o vymedzení, označení a vybavení pracovného priestoru, pre vetranie a osvetlenie platia tu obdobne.

§ 95

Práce so živícami

(1) Na prácu so živícami musí dodávateľ stavebných prác vypracovať technologický alebo pracovný postup, v ktorom musí určiť opatrenia na zaistenie bezpečnosti práce pri jednotlivých pracovných úkonoch.

(2) Pri prácach so živícami v uzavretých priestoroch sa musí zabezpečiť nútená výmena vzduchu a práce musia vykonávať aspoň dvaja pracovníci.

(3) Pri práci so živícami sa musí dbať na to, aby do zásobníkov a cisterien alebo iných nádob na uskladnenie a rozohrievanie živíc nevnikala voda. Ak sa tak stane, musí sa voda odstrániť pred rozohriatím živice. Nádoby musia byť zabezpečené proti prevráteniu.

(4) Zohrievať živice otvoreným plameňom je dovolené len v nádobách na to určených za prítomnosti aspoň dvoch pracovníkov. Zohrievať živicu otvoreným plameňom priamo v obaloch je zakázané.

(5) Tavné nádoby na zohrievanie živice otvoreným plameňom sa musia upraviť tak, aby zohrievaná živica nemohla prísť do styku s ohňom.

(6) Vo výškach je povolené zohrievanie živice otvoreným plameňom len v zariadeniach na to upravených (kryté kúrenisko s horákmi na plynné alebo tekuté palivá).

(7) Ohrievať živice za jazdy je dovolené len v dopravných prostriedkoch alebo strojoch konštruovaných na tento účel.

(8) Kladenie izolačných pásov pomocou nahrievacích agregátov sa nepovažuje za rozohrievanie živíc otvoreným plameňom.

(9) Preprava pracovníkov na zariadeniach na prepravu živíc je povolená len v priestoroch na to určených.

(10) Pri prehliadkach technického stavu stroja na postrek živice a obalovacích súpravách sa kontroluje vždy stav tavej nádoby, tesnosť spojov, priechodnosť potrubia, tesnosť a neporušenosť hadíc a rozvodov.

(11) Nádoby na zohrievanie a dopravu živicových zmesí musia mať priliehajúci kryt a môžu sa naplňať najviac do 3/4 obsahu.

(12) Horľavý materiál musí byť vzdialený od otvoreného ohňa najmenej 4 m. Tekuté palivo sa musí skladovať v priestoroch na to určených.

(13) Počas zohrievania živíc otvoreným plameňom sa obsluha nesmie vzdaľovať od kotla.

(14) Ručná zvislá doprava roztavenej živice je dovolená len pomocou kladky v asfaltérskych nádobách do výšky 8 m. Pri preprave musí byť možnosť sledovať nádobu po celej dopravnej dráhe.

(15) Varič živicovej zmesi musí byť umiestnený v bezpečnej vzdialenosti od objektu a zariadení na rovnnej ploche s vhodným príjazdom.

(16) Priestor, kde sa vykonáva postrek horúcou živcou, sa musí zabezpečiť proti vstupu nepovolaných osôb.

§ 96

Nahrievacie zariadenie na propán-bután

(1) Pri používaní ručných horákov a nahrievacích viachorákových súprav musí byť obsluha zariadenia na propán-bután odborne spôsobilá.⁴²⁾

(2) Pri manipulácii s fľašami nesmie dochádzať k ich nárazom, prevráteniu a prehriatiu. Zakázané je ukladať fľaše do ležiacej polohy a akokoľvek urýchľovať vyprázdňovanie propán-butánu.

(3) Na tlakových fľašiach nie je dovolené obsluhu vykonávať opravy. Je zakázané vypúšťať zvyšky plynu z fľaš do ovzdušia.

(4) Netesné alebo poškodené fľaše sa nesmú používať.

(5) Pri práci s nahrievacími agregátmi vo výške, kde obsluha pri práci cúva, je zakázané pracovať touto technológiou bližšie ako 1,5 m od nezabezpečeného okraja pracoviska.

§ 97

Sklenárske práce

(1) Pri ručnej manipulácii so sklom musí byť manipulačná plocha upravená, spevnená a musí byť rovná.

(2) Prepravníky tabuľového skla sa pri odoberaní

⁴²⁾ Vyhláška Slovenského úradu bezpečnosti práce a Slovenského banského úradu č. 26/1979 Zb., ktorou sa určujú vyhradené plynové zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti.

skla musia zabezpečiť proti prevráteniu a nežiadúcemu pohybu.

(3) Na vonkajších priestranstvách je zakázané ručne manipulovať s tabuľovým sklom s plochou väčšou ako 1 m² pri vetre s rýchlosťou nad 8 m.s⁻¹ a teplote nižšej ako -5° C.

(4) Zasklievanie okien výkladov, svetlíkov a podobných konštrukcií vo výške sa môže vykonávať len z pevných a bezpečných pracovných podláh alebo pohyblivých pracovných plošín.

(5) Pri ploche skla nad 3 m² zasklievanie a presun musia vykonávať najmenej 3 pracovníci.

(6) Na nesenie tabuľ skla dlhších ako 2,0 m sa musia použiť prípravky.

(7) Jednotlivé tabule sa nesmú stavať priamo na podlahu alebo terén, ale musia byť vhodne podložené a zabezpečené proti preklopeniu. Na skladovanie skla sa vzťahujú osobitné predpisy.⁴³⁾

(8) Sklenený odpad sa musí ukladať do osobitných prepravných nádob (debien).

§ 98

Maliarske a natieračské práce

(1) Maliarske práce v schodištných priestoroch sa musia vykonávať z pracovných podláh alebo rebríkov na to upravených.

(2) Je zakázané používať ručné postrekovače, ak je poškodený tlakomer, poistný ventil, poškodený závit pumpy alebo ak je zistené iné poškodenie.

(3) Používanie ručných postrekovačov sa musí vykonávať podľa návodu na obsluhu a osobitných predpisov.⁴⁴⁾

(4) Pri vykonávaní úprav povrchov stavebných a iných konštrukcií náterovými systémami sa musí určiť pracovný postup s prihliadnutím na návod výrobcu a určiť spôsob ochrany pracovníkov pred škodlivosťami, ktoré vznikajú pri tejto práci.⁴⁵⁾

§ 99

Zváranie

(1) Postup prác pri rezaní veľkých celkov musí vylúčiť prevrátenie alebo pád oddelených častí takým

spôsobom alebo smerom, ktorý by ohrozoval zdravie pracovníkov a iných osôb.

(2) Pri zváraní vo výškach musí mať zvärač zabezpečenú stabilnú a bezpečnú polohu. Osobné zabezpečenie proti pádu zvärača musí byť chránené proti priepalu.

(3) Pred zváraním vo výške zväračské hadice alebo vodiče treba upevniť na pevné predmety, aby sa nemohli náhle zosunúť s následným pádom zvärača.

(4) Vedenie zväračských hadíc alebo vodičov musí vylúčiť prichyby, možnosti poškodenia v mieste pripovania alebo poškodenia žeravým rozstrekom.

(5) Zväračské hadice alebo elektrické vodiče nesmie mať zvärač ovinuté okolo tela ani položené cez rameno.

(6) Zvärači nesmú pracovať nad sebou, ak nie sú oddelení pevným stropom bez otvorov.

(7) Súprava fliaš s plynmi alebo zvärací zdroj sa musia umiestniť a chrániť tak, aby neboli ohrozené padajúcim žeravým rozstrekom.

(8) Ochrana priestoru pod miestom zvárania sa musí zabezpečiť (§ 52).

(9) Pri zváraní elektrickým oblúkom v mokrom prostredí sa zvärací zdroj musí umiestniť na suchom mieste.

(10) Nedopalky elektród pri zváraní elektrickým oblúkom musia zvärači ukladať do nehorľavých škatúľ.

(11) Pri zváraní elektrickým oblúkom nie je prípustné používať improvizované prírody prúdu.

(12) Zvärať elektrickým oblúkom na nechránených pracoviskách za dažďa, hustej hmly, sneženia alebo silného vetra je zakázané. Miesto zvárania musí byť chránené pred poveternostnými vplyvmi.

(13) Pri zváraní elektrickým oblúkom na nechránených pracoviskách sa pracovníci pohybujúci sa v blízkosti zväračov musia poučiť o riziku žiarenia oblúku a okolie sa musí chrániť.

(14) Zváranie v uzavretých priestoroch bez dostatočnej výmeny vzduchu je zakázané. Pri zváraní v ochranných atmosférach plynu sa výmena vzduchu na pracovisku musí zabezpečiť núteným spôsobom.

⁴³⁾ ČSN 26 9030 Skladovanie. Zásady bezpečnej manipulácie.

⁴⁴⁾ ČSN 07 8122 Tlakové nádoby ručných postrekovačov.
ČSN 69 0012 Tlakové nádoby stabilné. Prevádzkové požiadavky.

⁴⁵⁾ ČSN 65 0201 Horľavé kvapaliny. Prevádzkárne a sklady.
ČSN 67 0810 Úprava náterových hmôt na nanášanie.
ČSN 67 0811 Skladovanie náterových hmôt.
ČSN 67 5801 Riedidlá pre náterové hmoty. Základné a spoločné ustanovenia.

§ 100

Práce s laserami

(1) Dodávateľ stavebných prác, ktorý používa lasery, je povinný vymedziť a označiť priestor, kde sa majú používať. Musí vypracovať prevádzkový poriadok pre práce s laserami s určením zodpovednosti pracovníkov, druhu zaškolenia a požiadavky na zdravotnú spôsobilosť.

(2) V priestore, kde sa lasery používajú, nesmú byť látky, z ktorých by vplyvom žiarenia mohli vzniknúť škodliviny alebo výbušné zmesi plynov. V špeciálnych prostrediach musia byť lasery prispôbené týmto prostrediam. Konštrukcia laserov musí vždy zodpovedať prostrediu, v ktorom sa použijú.

(3) Lasery sa musia zabezpečiť proti manipulácii nepovolanými osobami a pevne fixovať, aby nemohlo nastať pôsobenie lúča na nezamerané objekty vplyvom otrasov zeme, vplyvom zemných prác a pod.

(4) Do prevádzky sa môžu lasery uviesť len na pokyn zodpovedného pracovníka.

(5) Laserový lúč nesmie zasahovať do oblasti videnia pracovníkov. Tam, kde nemožno vylúčiť riziko expozície pracovníkov nad limitné hodnoty, musia sa pracovníci chrániť (ochrannými okuliarmi zodpovedajúcimi danej vlnovej dĺžke laseru a pod.).

§ 101

Potápačské práce

(1) Pred začatím potápačských prác sa musí v bezprostrednej blízkosti pracoviska vytvoriť uzatvorený priestor určený pre odpočinok a zohriatie potápačov.

(2) Pre práce v hĺbke väčšej ako 13 m sa musí v bezprostrednej blízkosti pracoviska inštalovať pretlaková komora s príslušenstvom, ktorá musí mať rozmery zodpovedajúce počtu potápačov pracujúcich na pracovisku pod vodou.

(3) Potápačské prístroje a ich príslušenstvo sa musia preskúšať pred každým použitím a po každom použití.

(4) Pred začatím prác pod vodou za použitia žeriava musí vedúci potápačských prác určiť pracovný postup, oboznámiť s ním zúčastnených pracovníkov a určiť dorozumievacie znamenia.

(5) Pri potápačských prácach vykonávaných s použitím žeriava nesmie potápač vstúpiť do vody, pokiaľ

zavesené bremeno alebo prázdny hák zdvíhacieho zariadenia nie je spustený na určené pracovisko pod vodou. Zdvíhanie zaveseného bremena alebo háka zdvíhadla nesmie začať skôr, kým potápač nepríde na bezpečné miesto a nedá určené znamenie.

(6) Po celý čas manipulácie žeriava s bremenom alebo hákom zdvíhacieho zariadenia pod vodou musí byť potápač spojený telefónom s obsluhou žeriava; je zakázané dorozumievanie sa s pracoviskom nad hladinou pomocou signálneho lana.

TRINÁSTA ČASŤ**SPOLOČNÉ USTANOVENIA**

§ 102

Pracovník

Kde sa v tejto vyhláške hovorí o pracovníkoch, rozumejú sa tým osoby v pracovnoprávnom alebo inom obdobnom pomere.⁴⁶⁾

§ 103

Výnimky

(1) Od ustanovení tejto vyhlášky sa možno odchyliť na nevyhnutne potrebný čas v prípadoch, ak hrozí nebezpečenstvo zo zdržania pri záchrane ľudí alebo pri likvidácii závažnej prevádzkovej nehody (havária), pokiaľ sa vykonajú nevyhnutne potrebné bezpečnostné opatrenia.

(2) Okrem prípadov uvedených v odseku 1 sa môže dodávateľ stavebných prác odchyliť od ustanovení druhej až dvanástej časti len so súhlasom Slovenského úradu bezpečnosti práce alebo Slovenského banského úradu. Návrh doložený potrebnými náhradnými opatreniami na zaistenie bezpečnosti práce predkladá dodávateľ stavebných prác prostredníctvom príslušného inšpektorátu bezpečnosti práce, prípadne obvodného banského úradu.

(3) Na dodávateľa stavebných prác, ktorý túto prácu vykonáva ako podnikateľ⁴⁷⁾ sám alebo so skupinou do piatich pracovníkov, ktorú pri výkone práce osobne vedie, sa nevzťahujú ustanovenia § 3 ods. 1, § 4, § 7 ods. 2, § 10 ods. 1 písm. d) a § 71 ods. 3.

⁴⁶⁾ Napr. Zákonník práce, zákon č. 162/1990 Zb. o poľnohospodárskom družstevníctve, zákon č. 176/1990 Zb. o bytovom, spotrebnom, výrobnom a inom družstevníctve.

⁴⁷⁾ Zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov.

§ 104

Zrušovacie ustanovenia Zrušujú sa⁴⁸⁾

1. Šiesta časť (Stavebné a montážne práce) vyhlášky Slovenského úradu bezpečnosti práce č. 59/1982 Zb., ktorou sa určujú základné požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení.
2. Vyhláška Slovenského úradu bezpečnosti práce č. 50/1971 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení pri práci so živcami.
3. Úprava Slovenského úradu bezpečnosti práce z 10. októbra 1975 č. 3098/1975, ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré úpravy Ministerstva stavebníctva na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, reg. v čiaske 27/1975 Zb.

Predseda
Slovenského banského úradu:
Ing. Macko v. r.

4. Úprava Slovenského úradu bezpečnosti práce z 21. decembra 1971 o zaistení bezpečnosti práce a technických zariadení pri stavbe tunelov a iných podzemných objektov, uverejnená v čiaske 6 z 28. júna 1972 Ústredného vestníka SSR, reg. v čiaske 26/1972 Zb.
5. Smernice Ministerstva stavebníctva z 1. marca 1965 č. 13/1965 o zaistení bezpečnosti práce pri používaní elektrického prehrievania betónu, uverejnené v čiaske 14 z 18. apríla 1965 Vestníka Ministerstva stavebníctva, reg. v čiaske 42/1967 Zb.

§ 105

Účinnosť

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 1. októbrom 1990.

Predseda
Slovenského úradu bezpečnosti práce:
Ing. Smorádek v. r.

⁴⁸⁾ Nadobudnutím účinnosti zákona Slovenskej národnej rady č. 176/1989 Zb. stratili platnosť úpravy Ministerstva stavebníctva na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci B1 až B6 a úprava Ministerstva stavebníctva o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci na ľahkých strešných plášťoch.

OBSAH

PRVÁ ČASŤ	strana	§ 18 Vyznačenie inžinierskych sietí	1345
VŠEOBECNÉ USTANOVENIA	1337	§ 19 Zabezpečenie výkopových prác	1346
§ 1 Rozsah platnosti	1337	§ 20 Výkopové práce	1346
§ 2 Výklad pojmov	1338	§ 21 Zabezpečenie stability stien výkopov	1347
§ 3 Základné povinnosti dodávateľa stavebných prác	1339	§ 22 Svahovanie výkopov	1347
§ 4 Príprava stavieb	1339	§ 23 Podzemné práce	1347
§ 5 Povinnosti pri odovzdávaní staveniska (pracoviska)	1339	§ 24 Vrtné práce	1348
§ 6 Prerušenie stavebných prác	1340	§ 25 Razenie pretláčaním	1348
		§ 26 Zemné práce v zime	1348
		§ 27 Ručná doprava zemín	1349
		§ 28 Doprava koľajovou (poľnou) dráhou	1349
DRUHÁ ČASŤ		ŠIESTA ČASŤ	
STAVEBNÉ PRÁCE V MIMO-RIADNYCH PODMIENKACH	1340	BETONÁRSKE PRÁCE A PRÁCE S NIMI SÚVISIACE	1349
§ 7 Základné ustanovenia	1340	§ 29 Debnenie, podperné konštrukcie a podperné lešenia	1349
§ 8 Stavebné práce v nebezpečnom prostredí a v nebezpečnom priestore	1340	§ 30 Posuvné a špeciálne debnenie	1350
		§ 31 Zdvihané stropy	1350
TRETIA ČASŤ		§ 32 Predpínanie výstuže	1350
SPÔSOBILOSŤ PRACOVNÍKOV A ICH VYBAVENIE	1341	§ 33 Doprava a ukladanie betónovej zmesi	1351
§ 9 Povinnosti dodávateľov stavebných prác	1341	§ 34 Prefabrikáty	1351
§ 10 Povinnosti pracovníkov	1341	§ 35 Oddebňovanie a uvoľňovanie konštrukcií	1351
ŠTVRTÁ ČASŤ		§ 36 Železiarske práce	1352
STAVENISKO	1342	SIEDMA ČASŤ	
§ 11 Vymedzenie a príprava staveniska	1342	MURÁRSKE PRÁCE	1352
§ 12 Vnútrostaveniskové komunikácie	1342	§ 37 Výroba, spracovanie a doprava malty	1352
§ 13 Zabezpečenie otvorov a jám	1343	§ 38 Murovanie	1352
§ 14 Vertikálne komunikácie	1343	§ 39 Stavebné práce na vysokých komínoch	1353
SKLADOVANIE		ÔSMA ČASŤ	
§ 15 Základné ustanovenia	1344	MONTÁŽNE PRÁCE	
§ 16 Spôsoby skladovania	1344	§ 40 Príprava montáže	1353
PIATA ČASŤ		§ 41 Montážne pracovisko	1354
ZEMNÉ PRÁCE		§ 42 Dielce na montáž	1354
§ 17 Prieskum staveniska	1345	§ 43 Montážne a bezpečnostné prípravky a viazacie prostriedky	1354

§ 44	Komunikácie pri montáži	1354	§ 77	Lopatové rýpadlá, nakladače a univerzálne dokončievacie stroje	1365	
§ 45	Manipulácia s bremenami	1354	§ 78	Skrejpery	1365	
§ 46	Osadzovanie dielcov	1355	§ 79	Stroje a zariadenia na výrobu, dopravu a spracovanie zmesi	1365	
DEVIATA ČASŤ			§ 80	Čerpadlá zmesi a strojové omietačky	1365	
PRÁCE VO VÝŠKACH A NAD VOENOU HLĚBKOU			1356	§ 81	Prepravníky a zásobníky voľne uloženého cementu	1366
§ 47	Základné ustanovenie	1356	§ 82	Mechanické lopaty	1366	
§ 48	Zabezpečenie proti pádu	1356	§ 83	Vibrátory	1366	
§ 49	Kolektívne zabezpečenie	1357	§ 84	Strojové baranidlá	1366	
§ 50	Osobné zabezpečenie	1357	§ 85	Stavebné elektrické vrátky	1367	
§ 51	Zabezpečenie proti pádu predmetov a materiálu	1358	§ 86	Jednoduché kladky na ručné zdvíhanie bremien	1367	
§ 52	Zabezpečenie miesta pod prácami vo výškach a jeho okolia	1358	§ 87	Reťazové zdviháky a kladkostroje	1368	
§ 53	Práce na streche	1358	§ 88	Stavebné výťahy	1368	
§ 54	Konštrukcie na zvyšovanie miesta práce	1359	§ 89	Zabezpečenie stroja pri prerušení a skončení prác	1368	
§ 55	Odozdanie a prevzatie konštrukcie	1359	§ 90	Výmena a nastavovanie pracovných nástrojov	1368	
§ 56	Výstupy	1359	§ 91	Preprava strojov	1368	
§ 57	Práce nad sebou	1359	DVANÁSTA ČASŤ			
§ 58	Práce na vysokých objektoch	1359	PRÁCA SÚVISIACE SO STAVEBNOU ČINNOSŤOU			
§ 59	Zhadzovanie predmetov a materiálu	1359	§ 92	Manipulácia	1369	
§ 60	Prerušenie prác vo výškach	1360	§ 93	Lepenie krytín na podlahy, steny, stropy a iné konštrukcie	1369	
§ 61	Krátkodobé práce vo výškach	1360	§ 94	Podlahy zo syntetických živíc	1370	
DESIATA ČASŤ			§ 95	Práce so živcami	1370	
BÚRACIE A REKONŠTRUKČNÉ PRÁCE			1360	§ 96	Nahrievacie zariadenie na propán-bután	1370
§ 62	Základné ustanovenia	1360	§ 97	Sklenárske práce	1370	
§ 63	Prieskum stavu objektov	1360	§ 98	Maliarske a natieračské práce	1371	
§ 64	Prípravné práce	1360	§ 99	Zváranie	1371	
§ 65	Zabezpečenie miesta búrania	1361	§ 100	Práce s laserami	1372	
§ 66	Vstupy a vjazdy do búraného objektu	1361	§ 101	Potápačské práce	1372	
§ 67	Búranie strešných konštrukcií	1361	TRINÁSTA ČASŤ			
§ 68	Búranie zvislých konštrukcií	1361	SPOLOČNÉ USTANOVENIA			
§ 69	Búranie podláh, stropov a jednotlivých vodorovných prvkov	1361	§ 102	Pracovník	1372	
§ 70	Práce nad sebou	1362	§ 103	Výnimky	1372	
JEDENÁSTA ČASŤ			§ 104	Zrušovacie ustanovenia	1373	
STROJE A STROJNÉ ZARIADENIA			1362	§ 105	Účinnosť	1373
§ 71	Základné ustanovenia	1362	TRINÁSTA ČASŤ			
§ 72	Obsluha strojov	1362	SPOLOČNÉ USTANOVENIA			
§ 73	Prevádzkové podmienky strojov	1363	§ 102	Pracovník	1372	
§ 74	Opravy a údržba	1363	§ 103	Výnimky	1372	
§ 75	Zakázané činnosti	1364	§ 104	Zrušovacie ustanovenia	1373	
§ 76	Stroje na zemné práce	1364	§ 105	Účinnosť	1373	

375

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky – hlavný hygienik Slovenskej republiky

vydal podľa § 71 ods. 2 písm. a) zákona č. 20/1966 Zb. o starostlivosti o zdravie ľudu **výnos, ktorým sa mení a dopĺňa úprava** Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky – hlavného hygienika Slovenskej socialistickej republiky zo 7. decembra 1984 č. Z-7631/1984-B/2-06 **o hygienických zásadách pri práci s chemickými karcinogénmi**, registrovaná v čiastke 24/1985 Zb.

Výnosom sa dopĺňa úprava o osobitné ustanovenia pre azbest a polychlóvané bifenylly.

Závazné posudky hlavného hygienika SR vydané podľa doteraz platných predpisov na výrobky obsahujúce azbest strácajú platnosť 31. decembrom 1991.

Výnos bude uverejnený pod č. 8/1990 Vestníka Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a možno doň nazrieť na Ministerstve zdravotníctva Slovenskej republiky a v ústavoch národného zdravia.

Tento výnos nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov.